

MENNÄÄN NAIMISIIN

Opas häitä järjestävälle

Meiju Hirvonen

**Opinnäytetyö
Toukokuu 2009**

Matkailu-, ravitsemis- ja talousala

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**

Tekijä(t) HIRVONEN, Meiju	Julkaisun laji Opinnäytetyö	
	Sivumäärä 57	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus Salainen _____ saakka	
Työn nimi MENNÄÄN NAIMISIIN Opas häitä järjestävälle		
Koulutusohjelma Palvelujen tuottamisen ja johtamisen koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) VIITANEN, Tarja		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä Opinnäytetyön tavoitteenani oli tehdä tiivis ja ajankohtainen opas häitä järjestäville pariskunnille, hääparin näkökulmasta, jota lukiessa hahmottuisi tehtävät asiat mitä iso hääjuhla pitää sisällään. Työssä käydään läpi hausalla tavalla aikaa ennen avioliittoa, itse avioliittoon astumista vihkikaavoineen aina kiitoskorttien lähettämiseen saakka. Tarkoitus on luoda lukijalle kokovaltainen mielikuva häiden järjestämiseen liittyvästä prosessista ja aikatauluttamisesta sekä antaa vinkkejä käytännön asioiden hoitamiseen. Tarkoituksena on tuoda lukija joka kappaleessa niin sanotusti historiasta nykyaikaan. Näin ollen lukijan on helppo hahmottaa ja huomata kuinka käytänteet ja tavat ovat mahdollisesti muuttuneet ajansaatossa. Isot häät ovat nousseet 2000- luvulla buumiksi ja sen takia työni onkin ajankohtainen, sillä hääpari usein hoitaa hääjuhlaansa liittyvät järjestelyt aivan itse. Häät ovat olleet jonkinlainen muoti-ilmiö viime vuosina ja tämä ilmiö ei ole ainakaan menossa muodista pois, päinvastoin. Työssäni käsitellään kaikki mitä tulevan morsiusparin pitää muistaa ja ottaa huomioon, kun järjestetään usealle kymmenelle vieraalle ikimuistoista ja ainutlaatuista juhlaa.		
Avainsanat (asiasanat) häät, avioliitto, morsian, sulhanen, aviopari, naimisiinmeno, vihkiminen		
Muut tiedot		

Author(s) HIRVONEN, Meiju	Type of Publication Bachelor's Thesis	
	Pages 57	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title LET'S GET MARRIED Guide how to organizing a wedding party		
Degree Programme Degree Programme in Service Management		
Tutor(s) VIITANEN, Tarja		
Assigned by		
Abstract The goal of my Bachelor's Thesis was to create a compact and up to date wedding guide for the couples planning their wedding. My idea is to give a view in the eyes of a bride and groom of the tasks and plans to be made for organizing the big wedding day. The presentation will entertainingly take you through the times before marriage and the steps in to the marriage and the ceremony program all the way to sending the thank you cards. The idea is to give the reader an overall picture of the processes of organizing a wedding party, keeping to the schedule and some practical tips a long the way. The plan of every chapter is to bring the reader from the early days of wedding history to the fashion of today. Giving an easy view of how the times have changed over the years. From the 20 th century it has become growing fashion to have a big wedding and because of this I believe the timing of my report is correct as the couples are relying on their own planning skills to create there own wedding. Weddings have been in fashion lately and it seems they will continue to stay this way. So I have written a complete manual for what to remember and consider when planning the ever lasting and unique memory of this special day.		
Keywords weddings, marriage, bride, groom, married couple, consecration		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO.....	3
2 AVIOLIITON SYNTY.....	4
2.1 Avioliiton historia ja naimakelpoisuuden edellytykset ennen ja nyt.....	4
2.2. Kosinnan ja kihlauksen historia ja nykyaika.....	6
3 AVIOLIITTOON ASTUMINEN.....	8
3.1 Luterilaisen kirkon vihkikaava.....	9
3.2 Siviilivihkiminen.....	11
3.3 Suosituimmat vihkimisajankohdat.....	12
3.4 Häiden perinteet.....	14
3.4.1 Polttarit.....	15
3.4.2 Riisin, morsiuskimpun ja sukkanauhan heittäminen.....	17
3.4.3. Morsiamen ryöstö.....	19
3.5 Millainen kutsu, sellaiset häät.....	19
3.6 Sormus.....	22
3.7 Muistilista häitä järjestävälle.....	23
4 HÄÄJUHLA.....	29
4.1 Juhlapaikan ja kirkon koristelu.....	29
4.2 Bestmanin ja kaason rooli.....	31
4.3 Häöpöydän antimet ja juomakulttuuri.....	34
4.4 Häälahjojen perinne ja lahjalista.....	39
4.5 Morsiusparin ja morsiuslasten pukeutuminen.....	41
5 HÄÄJUHLAN JÄLKEEN.....	46
5.1 Häyö ja huomenlahja.....	46
5.2 Häämatka ennen ja nyt.....	47
5.3 Kiitoskortin lähettäminen ja avioliiton hoitaminen.....	49
6 POHDINTA.....	50
LÄHTEET.....	53
LIITTEET.....	55

Liite 1. Juhlaohjesääntö	55
Liite 2. Avioliiton merkkivuodet.....	57

1 JOHDANTO

Kiinnostus häiden perinteisiin, kaasona ystävän häissä toimiminen sekä tulevat omat häät saivat minut valitsemaan opinnäytetyöni aiheeksi häiden järjestämisen. Halusin liittää työhöni joka kappaleeseen palan häiden historiaa, sillä mielestäni on hyvä saada tietää, aluksi mistä mikäkin asia on alkunsa saanut ja kuinka asiat ovat mahdollisesti muuttuneet.

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli ajankohtainen ja mielenkiintoinen häitä ilmiönä tarkasteleva työ, jossa käytäisiin läpi avioliiton ja häiden historiaa ja sitä kautta tultaisiin tarkastelemaan 2000-luvun trendejä ja itse hääjuhlaa sekä siihen liittyviä järjestelyjä. Tarkoitus oli, että opinnäytetyöni toimisi apuna häitään järjestävälle pariskunnille. Työtä lukiessa pääsisi samalla kurkistamaan häiden historiaan ja mahdollisesti huomaisi, kuinka asiat ovat muuttuneet vuosikymmenien ja vuosisatojen saatossa.

Työ on kirjoitettu pääosin hääparin näkökulmasta isoja häitä järjestävälle morsiamille ja sulhasille. Työssä käsitellään myös vieraan osaa hääjuhlassa ja mitä hänen tulee ottaa huomioon sekä häiden avustajien mm. bestmanin ja kaason roolia.

Nykyään naimisiin menoon käytetään todella paljon aikaa ja vaivaa sekä useita tuhansia euroja rahaa. Morsiamille myydään unelmia kalliista sormuksista aina prinsessahääpukuihin saakka. Tänä päivänä on mahdollista saada häihin esim. oma ilotulitus, mikä kertoo siitä, että amerikkalaiset häätävät ovat yhä vahvemmin näkyvissä täällä Suomessakin.

Häiden vierasmäärät ovat aina vain suurempia, joten jatkoaikaksikaan ei voida valita enää mitä tahansa. Parhaat jatkoajat varataan Keski-Suomen seudulla

1,5 vuotta aikaisemmin, ja tilavuokrat nousevat ainakin kesäaikaan useasti jopa tuhanteen euroon.

Hääpäivänä halutaan toteuttaa kaikki pienenä tyttönä ja poikana haaveillut asiat ja tehdä päivästä unohtumaton. Yhä useammin hääpari hoitaa yhdessä bestmanin ja kaason kanssa häidensä järjestelyt. Sen takia onkin tärkeää perehtyä häiden perinteisiin ja koko ison juhlan järjestämiseen hyvissä ajoin ennen juhlaa. Työni lukemisen jälkeen tietää mitä iso hääjuhla pitää sisällään ja mitä asioita tulee ottaa huomioon ennen hääjuhlaa, itse hääjuhlan aikana sekä hääjuhlan jälkeen.

Jokainen pariskunta haluaa ja saa tietenkin muokata hääjuhlastaan juuri oman näköisensä. Tietynlainen runko häiden järjestämiseen on kuitenkin hyvä olla. Näin varmistetaan se, että lopputuloksesta saadaan halutunlainen ja mikään asia ei pääse unohtumaan.

2 AVIOLIITON SYNTY

2.1 Avioliiton historia ja naimakelpoisuuden edellytykset ennen ja nyt

Avioliitto on kahden suvun välinen sopimus, jossa morsian siirtyy vanhempiansa kotoa sulhasen luo. Ennen aikaan taloudellisiin seikkoihin kiinnitettiin suurta huomiota puolisoa valitessa. Kristillinen kirkko ryhtyi säätelemään avioliittoa. Ruotsi-Suomessa luterilainen vihkiminen määrättiin vuonna 1612 pakolliseksi, vuonna 1686 kirkkolaissa ja lopullisesti sitten vuoden 1734 valtakunnan laissa. Siviilivihkiminen on ollut mahdollista Suomessa vuodesta 1917 lähtien. Vuoteen

1864 saakka kosijan oli saatava avioliittoon lupa naisen naittajalta, joka oli yleensä morsiamen isä. Siitä vuodesta alkaen 21 vuotta täyttänyt neito sai kuitenkin mennä avioliittoon ilman naittajan lupaa. Naisen käden pyytämisestä oli kuitenkin tullut tapa, jota jatkettiin osaksi kohteliaisuusyistä 1900-luvun puolelle. (Kaivola 1995, 9.)

Hyvä terveys, vahva rakenne, huolellisuus, ahkeruus sekä hyvä syntyperä olivat tytön parhaita ominaisuuksia. Mitä useampia ominaisuuksia hän näistä omasi, sitä kysytympi hän oli. Kauneudelle ei annettu suurta arvoa. Hienoihoista ja päivettymätöntä tyttöä pidettiin laiskana. Naisella tuli olla ehyet, sirot hampaat, jotka eivät kuitenkaan saaneet näkyä paljon huulien raosta, sekä kohtalaisen hyvä tukka. Vaaleaa tukkaa suosittiin erityisesti, mutta ei tummaakaan hyljeksitty. Laihoja ja kovin solakkarakenteisia naisia ei pidetty arvossa. Enemmän pidettiin pienikokoisestakin, jos hän oli tanakka. (Lukkarinen 1933, 7-8.)

Avioliitto solmitaan joko kirkollisena vihkimisenä tai siviilivihkimisenä. Ennen vihkimistä toimitetaan avioliiton esteiden tutkinta, jossa tutkitaan, että avioliitto on lain mukaan sallittu. Esteiden tutkimista tulee pyytää vähintään viikkoa ennen vihkimistä. Mikäli sulhanen tai morsian on ulkomaalainen, esteiden tutkinta voi kestää useitakin viikkoja. Avioon aikovat pyytävät yhdessä avioliiton esteiden tutkintaa morsiamen tai sulhasen väestökisterin pitäjältä.

Avioliiton solmimisen esteitä voivat olla mm. alaikäisyys tai voimassa oleva avioliitto. Avioliitto ei ole sallittu läheisten sukulaisten kesken. Vihkiminen voidaan toimittaa, kun pari on saanut todistuksen avioliiton esteiden tutkinnasta. Todistuksen saa aikaisintaan viikon sisällä tutkinnan pyytämisestä, ja se on voimassa neljä kuukautta. Todistus tulee antaa vihkijälle. Vihkimisen toimittaa pappi, toimituksessa tulee olla läsnä vähintään kaksi 15 vuotta täyttänyttä todistajaa. (Kaivola 1995, 10–11)

2.2. Kosinnan ja kihlauksen historia ja nykyaika

Maalla kosintaa pohjusti usein ennakkotiedustelu, jonka jälkeen lähdettiin vasta kosimaan. Yleensä puhemies esitti naiselle asian, ja sulhanen oli vain näyttöönä mukana. Sulhasen mukanaolo ei kuitenkaan ollut välttämätöntä. Yleensä kosinta-aika sijoittui syksylle, ja matkaan oli lähdettävä mahdollisimman salaa ja myöhään. Kosimaan lähdettiin parhaalla hevosella, mikä tallista löytyi. Mukaan täytyi ottaa huivi, sormus, muutamia hopearahoja ja muutakin tavaraa varojen mukaan. Yleensä oli tapana aloitella kierrellen ja kaarrellen ja puhua ilmoista, mutta joskus mentiin suoraan asiaan. Puhemies kysyi asiaa tytön vanhemmilta, minkä jälkeen tyttö tuotiin paikalle, mikäli vanhemmat olivat myöntäväisiä. Puhemies jatkoi sulhasen kehuskelua, ja sen jälkeen kihlat annettiin tytölle. Joskus tyttö saattoi ottaa kihlat vastaan usealtakin pojalta, mutta ne piti palauttaa pienen harkinta-ajan jälkeen, mikäli tarjous ei tyydyttänyt. Palvelusväki ja työläiset eivät tarvinneet puhemiestä vaan kihloutuivat yleensä omatoimisesti.

Kihlojen vastaanottamisen jälkeen olivat vuorossa kodinkatsojaiset: morsiamen kodista käytiin katsomassa sulhasen kotia. Morsiamen sanottiin menevän kodinkatsojaisiin, talonkatsojaisiin, miniäsopalle, housuviikolle tai rukinsijaa katsomaan. Tämän vaiheen jälkeen oli vielä mahdollisuus perua kihlat, jos paikka ei miellyttänyt.

Nykyään kaava pariutumisasioissa on jotakuinkin seuraavanlainen: tavataan, rakastutaan, muutetaan yhteen, mennään kihloihin, hankitaan lapsi tai useampia, minkä jälkeen mennään naimisiin. Tähän ei välttämättä kuulu enää miehen suorittama kosinta, vaan usein naimisiin menosta keskustellaan yhdessä puolison kanssa ja yhteisen pohdinnan jälkeen päätetään asiasta. Tämä on aiheuttanut sen, että monet morsiamet ovat jääneet kaipaamaan ns. ”oikeaa kosintaa”. Mikäli tuleva morsian kaipaa vanhanaikaista kosintaa, polvistuminen, kimppu ruusuja ja ”tulisitko vaimokseni” tuskin pilaavat yhteisen taipaleen alkua. Jonkinlainen uusromanttinen aikakausi taitaa olla meneillään, sillä moni sulhanen on yllättänyt morsiamensa ja appivanhempiensa pyytämällä tulevan vaimonsa kättä morsia-

men isältä niin kuin ennen vanhaan. Mikään välttämättömyys tämä ei kuitenkaan nykypäivänä ole. (Kaivola 1995, 9-11.)

Varsinaisissa kihlajaisissa asia varmistettiin. Kihlaus oli sitova ja sen purku oli mahdollista ainoastaan oikeuden päätöksellä. Keskiajalla ja vielä 1500- ja 1600-luvulla pappi toimitti kihlauksen tilaisuudessa, jossa läsnä kihlaparin lisäksi olivat sulhasen isä ja morsiamen naittaja. Kihlaus vahvistettiin kädenlyönnillä, jonka jälkeen pari vaihtoi keskenään kihlaesineitä. Kihlajaisissa oli tapana syödä, juoda ja tanssia. Kihlajaisia voitiin kutsua myös nimellä naittajaiset, kättäjäiset ja Etelä-Karjalassa tupakaisiksi. Tupakaisiksi kihlajaisia kutsuttiin siksi, että sulhanen tarjosi niissä tupakkaa.

Kihlauksesta ei ennen aikaan paljon ilmoitettu, pikemminkin sitä salailtiin. Lehtiin kihlajaisilmoituksia alkoi tulla vasta 1880-luvulla. Kihlauksesta seuraava vaihe oli kuulutus, nykyisin siis esteiden tutkinta. Alun perin kuulutuskertoja oli kolme, mikä tarkoittaa sitä, että kolmena peräkkäisenä sunnuntaina pari kuulutettiin morsiamen seurakunnan saarnatuolista. Toisen maailmansodan aikana kuulutuskerrat kuitenkin vähennettiin yhteen. Vanhempina aikoina papin tehtävänä oli kuulustella paria, oliko heidän lukutaitonsa ja kristinopin tuntemuksensa riittävä. Kuulutukseen pano riippui heidän osaamisestaan. Papille maksettiin tästä hyvästä rahaa ja sukat korvaukseksi. Yhtenä kuulutussunnuntaina parin oli oltava kirkossa, jotta heidän lapsistaan ei tulisi kuuroja eikä morsiamesta sikeäunista äitiä, joka ei heräisi yöllä lastaan hoitamaan. (Kaivola 1995, 11–12.)

Kihlauksella ei ole nykyään mitään lainopillista merkitystä. Kihlaus on kahden ihmisen välinen tekemä sopimus avioliittoon astumisesta tulevaisuudessa. Nykyään moni pari menee kihloihin sopimatta tarkkaa häpäivää, päättäen ajankohdaksi ”sitten joskus”, tai joku pari voi mennä kihloihin aikomatta koskaan avioitua. Tällainen kihlautuminen ei kuitenkaan tarkasti ottaen ole kihlautuminen lainkaan. Kihlautumisen ideahan on sopimus avioliittoon astumisesta sitten joskus tulevaisuudessa. Toisaalta taas kihlautuminen on kahden ihmisen välinen sopimus, mitä

mikään instanssi ei valvo, joten pariskunta voi kutsua yhdessäoloon ihan miksi haluaa.

Ennen oli soveliaista olla kihloissa kolmesta kuukaudesta puoleen vuoteen. Nykyisin kihloissa voidaan olla lain vaatima vähimmäisaika viikko (avioliiton esteiden tutkinta) tai vaikka vuosikymmeniä. (Laurila 2007.)

Kihlautumistyylejä on yhtä monia kuin kihlaparejakin. Nykyään kihlauksella ilmaistaan rakkaussuhteen lujuttua, ja kaikilla kihlapareilla ei ole aikomustakaan avioitua. Kihlaus ei nykyään myöskään tarkoita, että olisi välttämättä jo kosittu. Moni ajattelee edelleen, että kihlauksen jälkeen tulisi heti alkaa järjestellä häitä. Kaikki eivät halua tai pysty järjestämään häitä heti, joten tästä syystä nykyään ei enää niin usein kosita kihlautumisen yhteydessä. Kosimisen korvaakin silloin kysymys: ”Menetkö kanssani kihloihin?”.

Viime vuosikymmeninä kihlaus on kärsinyt inflaation. Nuorimpien joukossa kihloihin meno on ollut suorastaan muotia. Häतिकöidyistä kihloista onneksi nykyään pääsee esteettä eroon. (Aalto 1999, 419.)

3 AVIOLIITTOON ASTUMINEN

Nykyään ollaan sitä mieltä, että häihin pitäisi kutsua vieraat 6 - 8 viikkoa aikaisemmin. Vanhoina aikoina vieraat oli tapana kutsua viikkoa, paria ennen. Lähellä asuvat kutsuttiin henkilökohtaisesti ja kauempana asuvat kirjeitse. Herrasväki lähetti painettuja kortteja, minkä seurauksena talollisetkin omaksuivat tavan. Suomen itärajan tuntumassa on häävieraita kutsuttu paikalle sanomalehti-ilmoituksellakin. (Kaivola 1995, 12.)

3.1 Luterilaisen kirkon vihkikaava

Ellei pappi ota morsiuspariin yhteyttä, häneltä on syytä pyytää tapaamista hyvässä ajoin ennen hääpäivää. Keskusteluun ja harjoitteluun on hyvä varata aikaa pari tuntia. Tapaamiseen kannattaa ottaa mukaan morsiamen luovuttaja sekä kaaso ja bestman ja mahdolliset morsiusneidot ja sulhaspojat. Näin laaja delegaatio tarvitaan, mikäli kaiken halutaan sujuvan ongelmitta. Mikäli vihkiminen valokuvataan tai videoidaan, myös näistä tehtävistä huolehtivat voivat osallistua harjoitukseen. Tällöin sovitaan, minne kuvaaja asettuu, sillä liika liikkuminen rikkoo tunnelmaa. Usein vihkikaava on lähes samanlainen kuin jumalanpalvelus ilman ehtoollista. Kirkollinen vihkiminen ei ole pelkkä koristeellinen naimisiin menemisen muoto, vaan kirkko haluaa välittää omaa sanomaansa ja painottaa avioliiton kristillistä merkitystä. Mikäli tällaiseen suhtautuu torjuvasti, vaihtoehtona on siviilivihkiminen. Luterilaisen kirkon kaksi vihkikaava ovat seuraavanlaiset:

1. Johdantomusiikki (usein häämarssi, voi olla myös muuta musiikkia tai virsi)
2. Alkusiunaus (siunaus ja vuoro-tervehdys)
3. Johdantosanat (joko papin omat sanat tai Raamatun tekstiä valmiin kaavan mukaan)
4. Psalmi (useita vaihtoehtoja, luetaan tai lauletaan)
5. Rukous
6. Raamatunlukua (tähän voidaan myös liittää virsi, laulu tai muuta musiikkia)
7. Puhe (papin laatima oma puhe tai valmis vaihtoehto)
8. Kysymykset (kaksi vaihtoehtoa, joista morsiuspari valitsee mieleisemmän)

Pappi kysyy sulhaselta: ”Kaikkietävän Jumalan kasvojen edessä ja tämän seurakunnan läsnä ollessa kysyn sinulta (sulhasen koko nimi), tahdotko ottaa (morsiamen koko nimi) aviovaimoksesi ja osoittaa hänelle uskollisuutta ja rakkautta myötä- ja vastoinkäymisissä?”

Vastaus: ”Tahdon.”

Pappi kysyy vastaavasti saman kysymyksen morsiamelta.

Vastaus: ”Tahdon.”

Tai

Pappi kysyy sulhaselta: ”Jumalan edessä ja tämän seurakunnan (näiden todistajien) läsnä ollessa kysyn sinulta (sulhasen koko nimi), tahdotko ottaa (morsiamen koko nimi) aviovaimoksesi, olla hänelle uskollinen ja rakastaa häntä hyvinä ja pahoina päivinä, aina kuolemaan asti?”

Vastaus: ”Tahdon.”

Pappi kysyy saman kysymyksen morsiamelta.

Vastaus: ”Tahdon.”

9. Sormusrukous (sormus tai sormukset annetaan papille, morsiuspari voi polvistua)

Rukouksen jälkeen pappi antaa sormuksen sulhaselle, ja tämä pujottaa sen morsiamen vasemman käden nimettömään. Jos käytetään kahta sormusta, myös morsian pujottaa sormuksen sulhasen vasemman käden nimettömään. Jos halutaan, ennen sormusten pujottamista voidaan lausua sormuslupaukset. Morsian ja sulhanen pitävät yhdessä sormusta (sormuksia) ja lausuvat vuorotellen:

”Minä (oma nimi) otan sinut (kumppanin nimi) nyt aviovaimokseni/aviomiehekseni ja tahdon rakastaa sinua hyvinä ja pahoina päivinä (elämän loppuun asti). Meriksi annan tämän sormuksen.”

Tai he lausuvat vuorotellen:

”Minä rakastan sinua (kumppanin nimi). Haluan jakaa ilot ja surut kanssasi ja olla sinulle uskollinen, kunnes kuolema meidät erottaa.”

10. Avioliiton vahvistaminen ja aviopuolisoiden siunaaminen (pappi julistaa vihittävät aviopuolisoiksi ja siunaa heidät)
11. Virsi, laulu tai muuta musiikkia
12. Yhteinen esirukous (tässä voivat oman rukouksensa lausua myös vanhemmat, sisarukset, kummit, ystävät)
13. Isä meidän – rukous

14. Siunaus ja lähettäminen

15. Päättömusiikki (virsi, laulu tai häämarssi) (Ylönen 2005, 68–70.)

3.2 Siviilivihkiminen

Siviilivihkiminen oli suosittu kuin kirkkohäät 1960- ja 1970-luvuilla, ja kirkollinen vihkiminen tuli muotiin juhlimiskapinakauden jälkeen. Nykyään kolmannes aviopareista valitsee siviilivihkimisen. Yleensä ne, jotka eivät kuulu mihinkään uskontoon, valitsevat siviilivihkimisen, mikäli haluavat olla virallisesti aviopari. Siviilivihkimisen saavat lähes kaikki halukkaat, tosin myös siihen vaaditaan parilta esteettömyystodistus. Siviilivihkiminen suoritetaan henkikirjoittajan tai kihlakunnan tuomarin virkahuoneessa tai missä tahansa muualla, mihin vihkijä suostuu tulemaan. Siviilivihkimisen voi Suomessa suorittaa henkikirjoittaja, laamanni tai käräjäoikeuden tuomari. Siviilivihkiminen on maksuton, mikäli se tapahtuu virastossa virka-ajan puitteissa. Maistraattiin voi marssia suoraan sisään virka-aikana, mutta mikäli ei missään nimessä halua joutua odottamaan, kannattaa varata vihkimisaika noin viikkoa aiemmin. Kuten kirkollisessa vihkimisessä myös siviilivihkimisessä tulee olla läsnä vähintään kaksi 15 vuotta täyttäneitä todistajaa. Usein nämä kaksi ovat parin omaisia, mutta todistajat voidaan myös järjestää viranomaisista. Vihkiäjän huone ei ole järin suuri, joten kannattaa pyytää todistajiksi lähimmät sukulaiset tai ystävät. Loput voi sitten pyytää hääjuhlaan, mikäli sellainen järjestetään vihkimisen jälkeen. Vihkipari voi pukeutua tilaisuuteen joko vain siististi tai sitten juhlavammin, ja morsian voi pukeutua myös valkoiseen.

Vihkitoimitus kestää vain muutaman minuutin ja kaavakkeiden täyttäminen runsaat kymmenen minuuttia. Vihkitoimitusta voi pidentää musiikilla, mutta siitä täytyy sopia etukäteen. Siviilivihkimisessä morsiamelle sujautetaan vihkisormus sormeeseen vihkitoimituksen päätteeksi. Laki ei kuitenkaan vaadi sormusta. Mikäli parilla on muita avioliittosymboleja tai jos symbolit ovat ajatustasolla, se saa toki pitäytyä vain niissä. Itse vihkimiskaavassa vihkijä puhuu muutaman sanan avioliiton merkityksestä ja kysyy sitten kummaltakin vihittävältä, että ”näiden todistajien

läsnä ollessa kysyn Teiltä N.N.: Tahdotteko ottaa tämän M.M:n aviovaimoksenne/-mieheksenne rakastaaksenne häntä myötä- ja vastoinkäymisissä?”. Kun molemmat ovat vastanneet myöntävästi ”Tahdon”, vihkijä toteaa heidät aviopuolisoiksi juuri näiden myöntävien vastausten perusteella. Jos vaimo tulee käyttämään sormusta, vihkijä pyytää tässä vaiheessa vaimoa ottamaan sormuksen mieheltään vastaan liiton merkiksi. Tämän jälkeen vihkijä jälleen lausuu muutamalla sanalla avioliitto-ohjeita ja onnittelee tuoretta avioparia. Kun pari kääntyy toimituksen jälkeen kohti pientä yleisöään, pari on naimisissa. Nyt saavat muutkin onnitella.

Siviilivihkiminen ei ole niin juhlallinen tilaisuus kuin kirkkohäät, joten mikäli juhlan tuntua haluaa, kannattaa panostaa itse hääjuhlaan. Juhlat voivat olla yhtä komeat kuin kirkkohäät tai sitten voi juhlia vaatimattomammin perhepiirissä tai vaikkapa ravintolapäivällisellä. Puheet ja maljat olisivat kuitenkin paikallaan. Loppujen lopuksi jokainen menee naimisiin tyylillään, ajatus itse sitoutumisesta ja yhteisestä elämästä on tärkein. (Aalto 1999, 456–457.)

3.3 Suosituimmat vihkimisajankohdat

Suosituimmat vihkimisajat ovat vaihdelleet kautta aikojen. Syksy ja joulukuu ovat ennen olleet suosituimpia häidenviettokuukausia, sillä peltotyöt olivat juuri loppuneet ja ruokaa sekä aikaa oli juhlia varten. Kesähäät alkoivat yleistyä vähitellen ja juhannushäistä tuli käsite. Nykyään heinä- ja elokuu ovat suosituimpia hääkuukausia. Juhannus on menettänyt suosiotaan kaikeksi sen takia, että ihmiset ovat silloin hajaantuneet kesämökeilleen ja häihin on vaikea saada vieraita.

Vanhoina aikoina suomalaiset häät olivat kaksipuolisia: morsiamen ja sulhasen kotona vietettiin erikseen juhlaa, jossa oli myös eri vieraat, ja kumpikin talo kutsui itse omat vieraansa. Kehityssuunta on ollut koko ajan yksipuolisia häitä kohti, mutta Itä-Suomessa on paikoin vietetty vielä kaksipuolisia häitä parikymmentä

vuotta sitten. Itä-Suomessa vietettiin morsiamen kotona läksiäiset ja sulhasen kotona häät, Länsi-Suomessa morsiamen kotona häät ja sulhasen kotona tuliais. (Kaivola 1995, 12–13.)

Mihin vaiheeseen vihkiminen sijoittui, oli riippuvainen mm. siitä tapahtuiko vihkiminen kotona vai kirkossa. Länsi-Suomessa hääjoukon matkasta kirkkoon, kirkosta ja häätalosta toiseen, muodostui mahtavia juhlakulkueita, jossa musiikki säästi hevosajopelien matkaa. Parhaimmillaan varakkaat talolliset saattoivat juhlia häitään kolme - neljä päivää, joskus jopa pitempääkin. Hämeessä on tavattu vielä vuoden 1945 jälkeen paikka paikoin kaksipäiväisiä häitä.

Kesähäät ovat aina olleet suomalaisten mieleen. Nykyään painopiste on siirtynyt kuitenkin alkukesästä loppukesään. Entinen ykkönen, kesäkuu, on joutunut luovuttamaan paikkansa heinä- ja elokuulle. Vuonna 2003 elokuu oli suosituin hääkuukausi, kun taas tammikuu houkutteli hääpareja kaikkien vähiten.

Solmittujen avioliittojen määrä kuukausittain vuonna 2003:

- Tammikuu   904
- Helmikuu   1 305
- Maaliskuu   1 427
- Huhtikuu   1 240
- Toukokuu   2 008
- Kesäkuu   3 493
- Heinäkuu   4 555
- Elokuu   4 639
- Syyskuu   1 939
- Lokakuu   1 450
- Marraskuu   1 143
- Joulukuu   1 712 (Ylönen 2005, 20.)

3.4 Häiden perinteet

Vanhoissa häissä kummastuttava seremonia liittyi sulhasen sekä hänen seurueensa tuloon. He joutuivat pyytämään morsiamen kotoa lupaa tulla taloon tai kysyvät yösjaa ikään kuin olisivat olleet ventovieraita matkalaisia. Sulhasjoukolla oli tapana sanoa olevansa etsimässä jotain eläintä; lintua, karhua tai hiehoa. Tämä symbolileikki tarkoitti morsianta. Sulhasjoukolta voitiin morsiamen kotona pyytää hääpassia, johon vastaukseksi joko sulhanen tai puhemies kaivoi esiin viinapullon ja esittivät huvittavan lorun, jossa kerrottiin mistä he olivat tulossa ja mihin menossa. Morsiamen kotona hääjuhlaa vietettiin vuorokausi, jonka jälkeisenä iltana sulhanen seurueineen vei morsiamen muutaman sukulaisen kanssa sulhastaloon häihin. Tämä matka oli vanhoina aikoina tehtävä mahdollisimman myöhään, sillä ”yöllä yöttyrit kulkevat, pimiällä piian viejät”, sanoi sananparsi. Sulhasen kotiin saavuttaessa tulijat saapuivat muka muukalaisina. He pyysivät lupaa käydä taloksi tai sanoivat saaneensa kiinni etsimänsä eläimen ja siitä väsyneenä tarvitsevansa lepopaikkaa. Vastaanotto oli aluksi vastahakoinen, jossa käytiin samanlaisia vuoropuheluita kuin morsiamenkin kotiin saavuttaessa. Morsiamen saavuttua saatettiin ampua ilmaan kunnialaukauksia, jonka arvellaan olevan tapa torjua pahat henget.

Appivanhemmat olivat pihalla vastaanottamassa morsianta taloon. Morsiamen jalat eivät saaneet koskea maahan, vaan hänen jalkojensa alle laitettiin jokin vaate, jonka päällä hänen tuli kävellä. Nuoret miehet nostivat hänet hevoscärryistä alas. Joskus appiukko kantoi miniänsä kynnyksen yli sisälle, ei siis sulhanen, kuten nykyään on tapana. Morsian kosketti sisällä ensi töikseen uunia, jotta hän viihtyisi uudessa kodissaan.

Ennen vanhaan häävuoteelle nuoripari vietiin aittaan tai riiheen. Nuorelle parille oli saatettu tehdä yöateria häävuoteelle ja aamulla heidät oli tapana herättää joukolla laulaen. Aamulla morsian puettiin vaimoksi ja hänen päähänsä laitettiin vaimojen päähine. Morsian jakoi lahjansa ja nuorelle parille annettiin häälahjoja.

Häiden loputtua hääpari saatettiin nostaa hurraten ilmaan, tämä rituaali tarkoitti sitä, että heidät nostettiin pois tyttöjen ja poikien joukosta akkojen ja ukkojen joukkoon tai emännäksi ja isännäksi. Puhemiestä, kaasoa, kokkia ja tarjoilijoitakin oli syytä nostaa. (Kaivola 1995, 13 – 15)

Häiden loputtua saatettiin sauna. Kaakkois-Suomessa oli tapana, että morsian joutui kylvettämään kaikki häävieraansa. Hänen kantaessaan saunaan vettä, nuoret yrittivät kaikin tavoin kaataa hänen vesisaavinsa. Saunaryypyn saatuaan vieraat maksoivat morsiamelle saunarahnan tuvan pöydällä olleelle lautaselle. ”Tästä eivät pidot parane, elleivät vieraat vähene”, sanoo sananparsii. Häätalossa oli tapana antaa vieraille merkki, josta piti tajuta lähteä kotiin. Määrätyn ruokalajin kuten puuron, hernekeiton tai vellin ilmestyttyä pöytään oli aika poistua. Etelä-Suomessa tee oli poiskäskyn merkki, ”Annetaan teetä vaan joo, että pääsevät pois menemään ja talon väki lepäämään”. Myös se oli poislähdön merkki, kun pöytiä alettiin tyhjentää, eikä uusia ruokia kannettu enää esiin. Miehet saattoivat viivytellä poislähtöään oluen toivossa pitkään, mutta kun sahtituopit kaadettiin kumolleen tai pöytään tuotiin tynnyrin tappi merkiksi siitä, että kaikki oli juotu, hekin viimein lähtivät. Joskus oli myös tapana jysäytellä nuijalla talon nurkkia lähtömerkiksi. Talvisaikaan vieraat tajusivat lähteä pois, kun ovi nostettiin saranoiltaan ja kylmä ilma pääsi virtaamaan sisälle. (Kaivola 1995, 15–16)

3.4.1 Polttarit

Polttareissa päivänsankarina on naimisiin menevä henkilö, joko morsian tai sulhanen. Morsiusparin sisarukset, ystävät, työ- ja opiskelukaverit järjestävät heille paria viikkoa ennen häitä juhlan, polttarit. Perinteisesti polttareita juhlitaan ainoastaan mies- tai naisväellä. Nykyaikaiset polttarit taitavat olla saksalaisten sekä ainakin naisten osalta ikivanhaa suomalaista perinnettä häitä edeltävine saunotuksineen ja pilailuineen. Polttarit sanana on väännös saksankielen sanasta polterabend, polter tarkoittaakin melua ja hälinää ja abend iltaa.

Suomessa polttareita juhlivat ensimmäisinä 1870- luvulla ruotsinkieliset virkamiehet, aateliset ja ylempään porvariluokkaan kuuluvat helsinkiläiset ja turkulaiset. 1890- luvulla ruotsinkieliset säätyläisneidot alkoivat viettää polttareita keskenään. Naiset kokoontuivat miehiksi pukeutuneina tekoviiksiä myöten jonkun kotiin. Viimeistään 1940- luvulla polttariperinne otettiin käyttöön myös suurimpien kaupunkiemme suomenkielisissä akateemisissa ja virkamiespiireissä.

Naisten ja miesten polttarit olivat pitkään erilaisia. Miehet ryypäsivät, remusivat ja pilailivat rivosti ja jopa inhottavastikin sankarin kustannuksella. Naiset pukeutuivat morsiamen vanhoiksi kosiskelijoiksi ja antoivat hänelle neuvoja vaimon velvollisuuksista, kun tämä oli jättämässä virkanaisen elämää taakseen. (Aalto 1999, 427–428.)

Polttarien muistilista:

- Aikataulu

Polttarit voivat kestää yhdestä illasta viikkoon, riippuen siitä mitä halutaan. Täytyy kuitenkin muistaa varmistaa, että juhlakalulla ei ole mitään tärkeää menoa samaan aikaan.

- Kuka järjestää?

Kaason ja bestmanin tehtävänä on polttareiden järjestäminen

- Ketä mukaan polttareihin?

Polttariryhmä saa olla minkä kokoinen tahansa. Polttareihin kutsutaan häihin kutsuttavat juhlakalun ystävät. Kannattaa siis tutustua häiden vieraslistaan hyvissä ajoin. Polttareiden suunnitteluun kannattaa ottaa mukaan kaikki kutsutut henkilöt.

- Ohjelma

Kannattaa miettiä minkälainen ohjelma sopii juuri kyseiselle morsiamelle tai sulhaselle. Perinteiset pukuleikit ja erilaisten tuotteiden myyminen ei sovi kaikille. Polttareiden on tarkoitus olla juhlakalulle ikimuistoinen ilta, ei traumaattinen kokemus. Ohjelmaa suunnitellessa kannattaa ottaa huomioon kuinka eri aktiviteetit ja alkoholi sopivat yhteen.

Suosittuja hemmotteluohjelmanumeroita ovat: pedikyyri, manikyyri, väri-analyysi, hieronnat jne. Suosittuja toimintaohjelmanumeroita ovat: tandem-laskuvarjohyppy, benjihyppy, paintball jne.

- Polttarien perusohjelma

1. Aamiainen
2. 1-2 ohjelmanumeroa koko polttariporukalle
3. Lounas
4. 1-2 yksilösuoritusta polttarisankarille
5. Ruokailu/sauna
6. Hauskaa illanviettoa ystävien kesken

- Budjetti

Budjetti voi olla kuinka paljon tahansa, ohjelmasta riippuen. Pääasia on kuitenkin se, että polttarisankari ei joudu koko päivän aikana maksamaan mistään mitään, hänen kulunsa tasataan vieraiden kesken. (Nieminen 2009).

3.4.2 Riisin, morsiuskimpun ja sukkanauhan heittäminen

Riisin heittäminen morsiusparin päälle kirkosta poistuessa ei ole läheskään niin vanha tapa kuin voisi luulla. Kyseessä on 1900-luvulla kansainväliseksi tullut tapa, joka on lähtöisin Englannista. Ennen vanhaan Suomessa anoppi tai appivan-

hemmat ripottelivat jyviä tai leivänmurusia maahan morsiamen saapuessa häätöön. Tarkoitus oli sama kuin riisin heittämisellä: hedelmällisyyden ja vaurauden varmistaminen. (Kaivola 1995, 52 – 53.)

Nykyään tarkkojen vaatimusten ja lainsäädännön takia läheskään joka kirkon pihassa ei riisin heittoon heru lupaa. Pienemmillä paikkakunnilla sijaitsevat kirkot, jossa on vihkiäisiä harvemmin, antavat riisin heittoon vielä luvan, mutta suurin osa isoista kirkoista, mm. Jyväskylän kaupungin kirkko ja Taulumäen kirkko eivät tähän lupaansa enää anna. Oiva vaihtoehto riisin heittämisen sijaan on saippua-kupliin puhaltaminen hääparin päälle kirkosta poistuttaessa tai sädetikkujen polttaminen kirkon pihassa.

Morsiuskimpun avulla ennustetaan, kuka häiden naimattomista naisvieraista avioiduu seuraavaksi. Morsiamen on tapana heittää kimppu olkansa yli takanaan odottavaan naisjoukkoon. Kimpun saaja on uskomusten mukaan seuraava morsian. Mikäli morsian haluaa säilyttää morsiuskimppunsa, kannattaa hänen hankkia pienempi erillinen heittokimppu tätä tarkoitusta varten. Seuraavan morsiamen ennustamiseen voidaan käyttää myös morsiamen huntua. (Ylönen 2005, 102.)

Morsiamen sukkanauhan avulla etsitään seuraavaa ukkomiestä häiden naimattomien miesten joukosta. Tapana on ollut, että sulhanen riisuu sukkanauhan morsiameltaan ilman käsiä. Onnistuneen suorituksen jälkeen sulhanen esittelee sukkanauhaa ylpeänä hampaissaan. Tämän jälkeen poikamiehet ryhmittyvät sulhasen taakse, ja sulhanen heittää sukkanauhan olkansa yli. Kopin saajan tulisi sitten olla seuraava sulhanen. Joskus sulhanen saattaa myös heittää sukkanauhan sijaan rintakukkansa. Huumorintajuinen pariskunta voi järjestää asian jopa niin, että sulhanen löytää morsiuspuvun alta vanhat villahousut ja ne heitetään miesväelle. Ryntäilyn ja vaaratilanteiden estämiseksi morsiuskimppu ja sukkanauha voidaan luovuttaa myös piirileikin merkeissä. (Ylönen 2005, 104.)

3.4.3. Morsiamen ryöstö

Edelleen yksi häiden suosituimmista hääleikeistä on morsiamen ryöstö. Tämä juurtaa alkunsa entisaikojen sulhasten tavasta hankkia morsian itselleen ryöstämällä.

Sulhasen ystävät ryöstävät morsiamen, ja sulhasen on jollakin tavalla maksettava heille lunnaita saadakseen tuoreen vaimonsa takaisin. Kolikoiden kerääminen häävierailta on huono idea, sillä vieraat ovat jo maksaneet tarpeeksi häälahjoista, majoituksesta yms. Sulhasen esittämät ohjelmanumerot ovat huomattavasti parempi tapa kerätä lunnaita. Sulhanen voi joutua laulamaan, runoilemaan tai esittämään pantomiimia.

Morsianta on muistettava viihdyttää ryöstön aikana, jottei hän pitkästy. Ryöstö ei saisi kestää liian kauaa, sillä häiden tunnelma latistuu helposti, mikäli ryöstettyä joudutaan odottelemaan takaisin tuntikausia. Nykyään yhä useammin ryöstön kohteeksi joutuu morsiamen sijaan sulhanen, appi tai anoppi.

(Ylönen 2005, 99.)

3.5 Millainen kutsu, sellaiset häät

Hääkutsu on vieraille ensimmäinen vihje tulevan hääjuhlan luonteesta. Kutsun voi kirjoittaa itse käsin tai koneella, painattaa tai ostaa valmiita kortteja, joihin lisätään tarpeelliset tiedot. Hääkutsun suunnittelu ja teettäminen on myös mahdollista ja nykyään aika yleistäkin.

On hyvä sovittaa kutsu tulevan hääjuhlan henkeen, jotta vieraat tietävät, millä mielellä häihin valmistaudutaan. Lyhykäisyydestään huolimatta, kutsusta tulisi ilmetä seuraavat asiat:

- milloin häitä vietetään (päivämäärä ja kellonaika)
- missä vihkiminen tapahtuu ja missä häät vietetään (liitteenä mahdollisesti kartta, johon merkitty parkkipaikka)
- tieto mahdollisista kuljetuksista kirkkoon/ juhlapaikalle (mistä ja milloin kuljetus lähtee ja koska tullaan takaisin)
- tieto tarjoilun luonteesta (ateria/ kahvikutsut)
- kuka kutsuu
- mihin mennessä vieraan on vastattava kutsuun ja kenelle vastataan (puhelimitse/ sähköpostitse on helppoa selvittää erityisruokavaliot ja lahjatouvet)
- pukeutumistoivomukset (ei välttämättömyys)

Kartta ja tieto yöpymispaikoista osoitteineen, hintoineen ja yhteystietoineen kannattaa laittaa kutsun mukaan erillisenä liitteenä. Moni pariskunta haluaa nykyisin kutsusta kaksiosaisen niin, että itse kutsu ja kutsijat kirjataan pahvikortille ja muu tarvittava tieto kerrotaan erillisessä kirjeosiossa (liite 1). Jälkimmäiseen mahtuu sitten huumoriakin mukaan. Eräs hilpeä pohjalaispariskunta lisäsi oman kirjeensä loppuun huomautuksen ”Omat puukot mukaan!”.

Perinteisesti kutsujina ovat olleet morsiamen vanhemmat, jotka ennen yleensäkin maksoivat häät. Nykyään häät maksavat kuka milloinkin, joten kutsujana voi toimia niin vihittävä pariskunta itse tai molempien vanhemmat tai vaikka kaikki kolme pariskuntaa. Ei ole epätavallista, että kutsujana on jopa häätöparin lapsi. (Ylönen 2005, 39 – 43)

Esimerkkejä hääkutsuista:

Kutsussa 1. kutsujina ovat hääparin vanhemmat.

Meillä on ilo kutsua Teidät Anjan ja Anssin

Vihkiäisiin

Mustasaaren kirkkoon

19.6.2004 klo 17.00

jonka jälkeen hääjuhlaan Hoppet:in nuorisotalolle Helsingbyhyn.

Paula ja Erkki Peltonen   Eliisa ja Keijo Viiru

V.p. 30.5.2004 mennessä 050-3068946/Eliisa

Kutsussa 2. kutsujana on hääparin lapsi.

Hei!

Minun äiti ja isä menee naimisiin!

*Vihkiminen on 16.2.2008 Kuopiossa Männistön
vanhassa puukirkossa klo 15.00.*

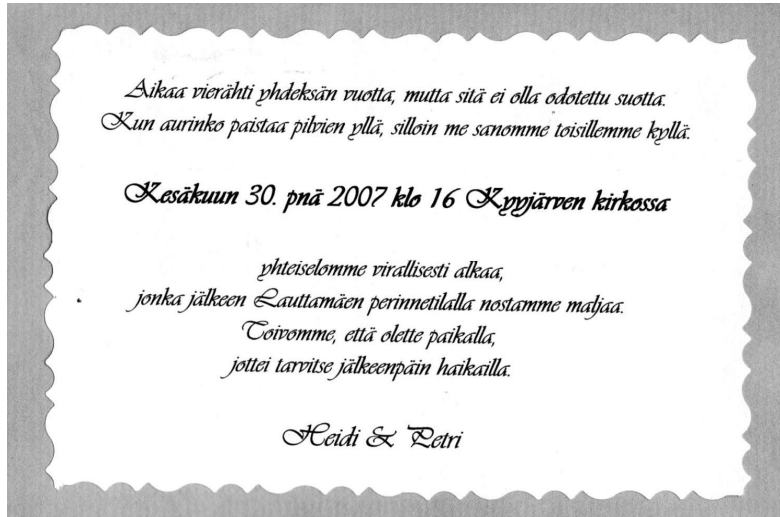
*Tämän jälkeen juhlat alkavat Maakuntasalissa,
Sepänkatu 1.*

Tervetuloa!

KALLE

Kutsussa 3. kutsujina ovat hääpari itse.

3.6 Sormus

Sormuksella ei ole alkua eikä loppua: se edustaa ikuisuutta ja täydellisyyttä. Tämän takia se onkin täydellinen symboli kahden ihmisen välisen liiton merkiksi. Kristityt omaksuivat sormuksen käytön kihlauksen merkinä roomalaisilta keskiajalla. 800-luvulla tapa kulkeutui kristinuskon mukana eri maihin. Eri aikoina ja eri maissa on käytetty erilaisia koristeluja tai yksinkertaisia, kultaisia sekä hopeisia tai halvempaa materiaalia olevia sormuksia. Kihlasormuksen käyttö saapui pohjoismaihin hitaasti: vasta 1500-luvulta on tietoja, että jotkut varakkaimmat sulhaset antoivat sormuksen kihlatulleen. Ennen sormuksen yleistymistä kansanomaisen kihlauksen vahvistamistapa oli kädenlyönti: sulhanen ja morsiamen naittaja kättilivät kihlauksen merkiksi ja vasta sen jälkeen sulhanen ja morsian. Tästä rituaalista johtuu sanonta "käden pyytäminen" ja usein esiintyvä kuvasymboli yhteenliitetyistä käsistä.

Ruotsissa ja Suomessa tuli tavaksi 1600- luvulla, että sulhanen antoi vielä toisen sormuksen morsiamelleen vihittäessä. Tästä alkaakin kahden sileän sormuksen historia. Ainoastaan Suomessa ja Ruotsissa vaimot käyttivät kahta sormusta, muualla maailmassa se oli lesken merkki. 1600- luvulla sai alkunsa myös se, että sulhanenkin rupesi käyttämään sormusta, tosin vain yhtä. Hitaasti sormusten käyttö alkoi levitä ylhäispiireistä porvariston pariin ja vasta viimeiseksi talonpoikaisväestön, maaseudun köyhien ja työväestön pariin. Kuitenkin vielä 1800- luvulla harvalla talonpoikaismiehellä oli sormus, ainoastaan morsiamella. 1900- luvun puolelta on paljon tietoja vihittäivistä, joilla ei ollut laisinkaan omia sormuksia, vaan vihkimisen ajaksi lainattiin tuttavien sormusta. Vaikka morsiuspari oli saattanutkin saada kalliit sormukset ostetuksi, ne joskus häidän tullen ”tippuivat taikinapyttyyn”, joka tarkoitti sitä, että sormukset oli jouduttu myymään ruokarahasta saamiseksi.

Sormuksen käyttötapa vaihtelee maittain. Suomessa, Ruotsissa ja Ranskassa vihkisormus on vasemman käden nimettömässä. Sanotaan, että vasemman käden nimettömään sormeen johtaa suoni suoraan sydäimestä. Ortodokseilla, tanskalaisilla, saksalaisilla ja espanjalaisilla on tapana käyttää vihkisormusta oikean käden nimettömässä. Englannissa edelleenkin ainoastaan nainen käyttää sormusta. Sormuksiin on jo kauan aikaa sitten kaiverrettu pariskunnan nimet tai nimitykset. Kihlasormukset ovat olleet läpi sormusten historian sileitä, mutta etenkin nykyään vihkisormuksiin on tapana upottaa timantteja tai muita kiviä. (Kaivola 1995, 17 – 19.)

3.7 Muistilista häitä järjestävälle

On sanottu, että häiden päivämäärä täytyy päättää vuotta aikaisemmin. Se on kelpo ohje, mutta se ei jätä tilaa äkkirakkauksille, jossa naimisiin on päästävä mahdollisimman pian, jo muutaman kuukauden seurustelun jälkeen. Onneksi kir-

kot, juhlapaikat ja virastot antavat mahdollisuuden myös näin kiihkeille tunteille. Tällöin on vain tyydyttävä valitsemaan jäljellä olevat aika ja paikka. Osa vihkipa-reista haluaa syksy-, joul-, tai talvihäät. Tällöin kirkkoissa ei ole ruuhkaa ja vihille pääsee nopeastikin. Kesähäihin taas suosituimmat kirkot, hääpaikat, valokuvaajat ja papit on usein varattu vuodeksikin eteenpäin. Mikäli häihin liittyy tavallisuudesta poikkeavia koukeroita, esim. järjestelyjä kahdessa eri maassa, on hyvä tehdä tunnusteluja vieläkin aikaisemmin. Seuraava aikataulu pätee vuoden varoit-usajalla järjestettävään hääjuhlaan, johon on tarkoitus kutsua useita kymmeniä vieraita.

Vuotta aikaisemmin:

- 1 Varaa kirkko tai mahdollinen muu vihkipaikka, myös pappi ja kanttori. Kirkon saa varattua soittamalla vihkipaikkakunnan seurakuntaan.
- 2 Jos mahdollista, vieraile häämessuilla. Sieltä saat tuoreimmat ideat ja vinkit kaikkeen hääpäivään liittyvään. Häämessuja järjestetään mm. Helsingissä, Tam-pereella ja Turussa. Isoimmat häämessut ovat Helsingissä tammikuussa.
- 3 Kerro päivämäärä heille, joiden ehdottomasti haluat olevan mukana, läheisimmät sukulaiset ja ystävät.
- 4 Pohdi ja keskustele kumppanisi sekä vanhempienne kanssa, millaisen hääjuhlan haluatte, mikä on hääjuhlan luonne esim. tarjoilun suhteen.
- 5 Hahmottele vieraslista. Juhlapaikasta ja budjetista riippuen vieraita joutuu usein karsimaan. Kannattaa heti suunnitelmien alkuvaiheessa miettiä, mihin vedetään raja vierasmäärässä, esim. morsiusparin serkkuihin asti, pikkuserkkuihin asti jne.
- 6 Määritä häille budjetti. Kannattaa hyvissä ajoin alkaa kilpailuttaa pitopalveluyri-tyksiä, valokuvaajia, pukuvuokraamoita, kultasepäneliikkeitä jne. Kilpailuttamalla on mahdollisuus säästää paljonkin rahaa.
- 7 Kartoita häävastaanoton järjestämiseen käyviä paikkoja ja pyydä niistä tarjouksia. Kannattaa miettiä mikä on kaukaisin sijainti mihin ollaan valmiit lähtemään hää-juhlaa viettämään. Jyväskylän seudun häävastaanottoja löytyy mm. Jyväskylän kaupungin kotisivuilta.

- 8 Selvitä pitopalvelujen menu- ja hintavaihtoehtoja, sekä tiloja joihin voi itse viedä tarjoilut. Ruokien ja juomien hinnoissa on eroja kaikista eniten. Mikäli on mahdollisuus tehdä ruoat itse ja suvussa on lahjakkaita ruoanlaittajia, kannattaa tätä vaihtoehtoa miettiä vakavasti.
- 9 Vertaile hintoja.
- 10 Kun löydät mieluisan juhlapaikan, varaa se kirjallisesti heti.
- 11 Ala alustavasti pohtia millaisen hääpuvun haluat, voit käydä jo kiertelemässä ja tutustumassa vuokrapukuvalikoimaan ja hintoihin.
- 12 Varaa valokuvaaja ja orkesteri (ainakin kesähäihin)

Puoli vuotta aikaisemmin:

- 1 Mikäli et vielä ole varannut hääpaikkaa, tee se kiireesti, parhaat menevät päältä.
- 2 Valitse kaaso, bestman sekä morsiuustyöt ja sulhaspojat ja kysy haluavatko he tulla näihin tehtäviin. Kaaso ja bestman ovat suuri apu häävalmisteluissa.
- 3 Aloita viimeistään nyt hääpuvun etsiminen tai tekeminen – tutustu vuokrapukutarjontaan ja hintoihin (vuokrapuku tai erikoisliikkeestä hankittava puku täytyy varata mahdollisimman pian)
- 4 Mieti myös pienten morsiustyttöjen ja sulhaspoikien asut, mikäli haluat heidän olevan pukeutunut tietyllä tavalla
- 5 Myös sulhasen pukuratkaisuja on mietittävä. Sulhaselle on nykyään useampia pukuvaihtoehtoja, kannattaa käydä jo kokeilemassa ja tutustumassa eri vaihtoehtoihin
- 6 Mikäli hääpaikka ei ole ravintola, varaa pitopalvelu
- 7 Varaa viimeistään nyt valokuvaaja ja/tai aika valokuvaamosta hääkuvaa varten
- 8 Varaa häämatka ja tarkista passien voimassaoloaika
- 9 Varaa morsiuksi

Kolme kuukautta aikaisemmin:

- 1 Hanki morsiuspuvun alusvaatteet ja käytä niitä aina kun sovitat asuja
- 2 Varaa vuokrapuku
- 3 Hanki vihkisormus tai sormukset
- 4 Mikäli ruokatarjoilu järjestetään itse, tee tarkat suunnitelmat määristä, ruokalajeista ja leivonnaisista ja sovi, kuka tekee mitään, näin välttyä ikäviltä ongelmilta.
- 5 Ota huomioon erilaiset ruokavaliot ja allergiat, vieraat ovat kertoneet erityisruokavaliosta häihin ilmoittautumisen yhteydessä
- 6 Päätä hääjuhlan musiikista ja etsi esittäjät
- 7 Sovi tapaaminen papin ja kanttorin kanssa, käykää läpi vihkikaava ja ohjelma kirkossa yksityiskohtaisesti, jokaista musiikkinumeroa myöten
- 8 Valitse häämarssi ja mahdollinen muu soitettava musiikki kanttorin kanssa
- 9 Suunnittele ja tilaa/tee itse kutsukortit, laadi mahdolliset ohjelmalehtiset kirkkoon ja juhlapaikalle sekä menut ja pöytäkortit. Internetissä on useita sivustoja, joilta pystyy tilaamaan esim. kutsukortit valmiina.
- 10 Arvioi majoitusta tarvitsevien juhluvieraiden määrä ja selvitä löytyykö yösijoja tuttavien ja sukulaisten luota, mikäli ei, liitä kutsukortin mukaan lista paikkakunnan majoitusmahdollisuuksista
- 11 Hanki muilta paikkakunnilta tulevia häävieraita varten hotellien ja majatalojen hintoja ja yhteystietoja
- 12 Varaa kulkuneuvo häpäiväksi, mikäli haluat muun kuin oman auton
- 13 Järjestä tarvittaessa häävieraille kuljetus vihkipaikalta häävastaanotolle, pyydä tarjouksia linja-autoyrityksiltä
- 14 Varaa aika koekampaukseen sekä itse hääkampausta varten
- 15 Varaa mahdollinen meikkaus, koemeikissä on syytä käydä
- 16 Suunnittele kirkon, hääpaikan ja auton koristelu
- 17 Mieti tarvitaanko häävastaanotolle syöttötuoleja tai mahdollisia muita erikoisjärjestelyjä lapsille
- 18 Mikäli aiotte tehdä lahjalistan, sovi asiasta kyseisen tavaratalon kanssa. Yleisin tavaratalo, jonne hääparit lahjalistan tekevät on Sokos, sen laajan tuotevaliko-

man takia.

Kaksi kuukautta aikaisemmin:

- 1 Avioliiton esteiden tutkinta ja kuulutukset, morsiusparin on yhdessä pyydettävä tutkintaa joko maistraatilta tai toisen seurakunnalta
- 2 Tee tilaukset kukkakoristeista (morsiuskimppu, heittokimppu, sulhasen ja bestmanin napinläpikukat, morsiusneitojen kukat)
- 3 Postita kutsut, liitä mukaan tieto lahjalistasta ja majoitusmahdollisuuksista sekä tarvittaessa kartta
- 4 Osta morsiuspukuun liittyvät asusteet (kengät, korut, pikkulaukku, päällystakki/viitta mikäli sellaisen tarvitset)
- 5 Sama koskee sulhasen asua
- 6 Hanki lahjat kaasolle ja bestmanille, lahja voi olla mikä tahansa mikä ilahduttaa vastaanottajaa
- 7 Hanki huomenlahjat
- 8 Tilaa hääkakku
- 9 Sovi orkesterin kanssa häävalssi ja muu soitettava musiikki
- 10 Suunnittele hääpäivän ohjelma tarkasti (lahjojen vastaanottajat, autonkuljettajat, yhdys- ja vastuuhenkilöt keittiön suuntaan, sekä juhlien jälkeiset avustajat)
- 11 Tee pöytäkartta ja laadi istumajärjestys
- 12 Varmista kaikki varaukset ja tarkista sovitut päivämäärät
- 13 Tee hääkarkit ja riisipussit

Kaksi- kolme viikkoa aikaisemmin:

- 1 Vahvasta vierasmäärä juhlapaikkaan ja pitopalvelulle, on tärkeää että pitopalvelu tietää tarkan vierasmäärän ruoan määrän ja laskutuksen takia
- 2 Valmista tienvarsikyltit
- 3 Anna valokuvaajalle ohjeet, millaisia kuvia haluat
- 4 Kävele morsiuskengilläsi kotona

- 5 Tarkista, että kaikki koristeet ovat tekeillä
- 6 Hae vihkisormukset ja laita ne varmaan paikkaan
- 7 Pukeudu koko asuusi ja tarkista, että mitään ei ole hankkimatta ja kaiken saa helposti päälle
- 8 Harjoittele häävalssia

Päivää aikaisemmin:

- 1 Mikäli hääyö vietetään hotellissa, vie sinne vaihtovaatteet
- 2 Pakkaa häämatkaa varten, muista matkaliput ja passit
- 3 Koristele juhlapaikka

Hääpäivänä:

- 1 Nouda kukat
- 2 Koristele kirkko
- 3 Morsiamen kampaus ja meikki
- 4 Pukeudu hääasuun hyvissä ajoin
- 5 Muista sormus
- 6 Käy hääkuvassa
- 7 Bestman lähtee viimeisenä kirkosta ja tarkistaa, että kaikilla on kyyti juhlapaikalle
- 8 Nauttikaa hääjuhlasta

(Ylönen 2005, 14–19.)

4 HÄÄJUHLA

4.1 Juhlapaikan ja kirkon koristelu

Kun juhlapaikka on selvinnyt hääparille, häitä aletaan heti mielikuvissa rakentaa sinne. Kukaan ei muista eikä osaa ajatella kaikkia asioita yhdellä kerralla, joten siksi juhlapaikalla käydään joskus useitakin kertoja suunnittelemassa tulevaa juhlaa. Juhltilasta kannattaa ottaa valokuvia ja mittoja muistin tueksi. Niistä on silloin apua, kun suunnitellaan pöytäjärjestystä tai yritetään palauttaa mieleen ikkunoiden kokoa ja sijaintia. (Ylönen 2005, 87.)

Kuten nykyäänkin niin myös ennen kukat ja kynttilät kuuluivat häekoristeisiin niin kirkossa kuin juhlapaikalla. Amerikkalaiseen tapaan nykyään häissä käytetään rekvisiittana paljon ilmapalloja, nauhoja ja rusetteja, joilla usein koristellaan myös hääparin auto. (Kaivola 1995, 27–28.)

Nykyään on yleistä, että morsiuspari valitsee häihinsä jonkin teemaväriin, minkä ympärille rakennetaan sitten koko hääpaikan sekä auton koristelu. Morsiusparin valitsema teema tai teemaväri tulee häävieraille ilmi jo hääkutsusta. Teemaväri saattaa koristaa hääparin asuja, mutta monesti ainakin bestmanin ja kaason asuja sekä morsiuustyttöjen pukeutumista.

Hääkukat

Kukat ovat olleet osa hääjuhlaa kautta aikojen. Ne luovat hääjuhlaan tietynlaista kauneutta ja herkkää tunnelmaa. Kukkia esiintyy häissä monenlaisissa erilaisissa paikoissa ja muodoissa. Kukkien roolia häissä on syytä suunnitella hyvissä ajoin, jotta kokonaisuudesta saadaan toimiva. Hääkukkien suunnittelun lähtökohdat:

1. Morsiamen puku

Morsiamen puvusta on mahdollista saada vaikutteita kimppuun esim. spiraalikuviokuva hääpuvussa voi jatkua kimppuun

2. Juhlien ajankohta

Juhlien ajankohta vaikuttaa kukkien saantiin huomattavasti, talvihäihin ei saada yhtä laajaa valikoimaa kukista kuin kesähäihin.

3. Juhlapaikka

Millainen juhlapaikka on ja miten se halutaan koristella. Kuinka paljon kukkia sinne halutaan ja millaiset pöydät tilassa on, miten kukat sijoittuvat niille.

4. Teemaväri

Onko häällänne jokin teema väri ja halutaanko kukat valita mahdollisesti tämän teeman ympärille

5. Omat mieltymykset

Kun hääjuhlaan tulevia kukkia lähtee miettimään, kannattaa varata aika floristille, johon on syytä ottaa mukaan tilkku hääpukukangasta. Ennen floristille menoa tulisi miettiä kukkien budjetti ja käydä mahdollisesti floristin kanssa hääpaikalla.

Mahdollisia kukkakoristeita häihin:

- morsiuskimppu
- heittokimppu
- kaason rannekukka
- morsiusneidon kimppu
- hiuskukat
- äidin hattukoriste
- buffetpöydän koristeet
- vieraiden pöytäkoristeet
- sisääntulokukka
- lattialla seisovat koristeet
- alttarikoristeet

- penkinpäätykoristeet
- autokoristeet

Morsiuskimppua valitessa tulee ottaa huomioon hääpuvun malli ja väri, sekä morsiamen koko. Yleensä kannattaa valita kimppuun yksi pääväri ja ottaa mausteeksi antamaan näköä 3-4 muuta kukkaa tai väriä. Morsiuskimppuun on mahdollista lisätä kaikkea häiden teemaan liittyvää mm. hopealankaa tai helmiä. Kannattaa kuitenkin varoa ettei lähde liikaa rönsyilemään, yksinkertaisuus kaunistaa tässäkin asiassa. Morsiuskimpussa trendejä tällä hetkellä ovat valkoinen ja limenvihreä väri. Yleisin hääkimppu Suomessa on roikkuva ja selkeä. Tällä hetkellä muodoissa ollaan rohkeampia: kimppu voi olla ranteesta roikkuva pitkä ja kapea, kassin mallinen jossa kimppua kannatellaan kahvasta tai sateenvarjomaisen laaja. Trendejä vuonna 2009 ovat selkeys, valuvat kimput, ilmavuus, luonnollisuus, rohkeus ja energisyys. (Motari 2009.)

4.2 Bestmanin ja kaason rooli

Nykyään on totuttu siihen, että alttarilla seisoo sulhasen ja morsiamen lisäksi yksi tai useampi kaaso ja bestman. Tämä englantilais-amerikkalais-kalevalainen yhdistelmä on tapaoppaiden vaikutusta 1940-luvulta asti ja tarkoittaa sulhasen ja morsiamen läheisempiä ystäviä, jotka avustavat heitä häätöimissä ja toimivat sulhaspoikina ja morsiuistyttöinä. Nykyään on totuttu siihen, että morsiusneidot ja sulhaspojat ovat pikkulapsia, joiden tehtävänä on olla suloisia ja ehkä kannatella morsiamen laahusta. (Kaivola 1995, 23.)

Kaaso on vanha suomalainen nimitys, joka tarkoittaa morsiamen avustajaa. Entisaikaan kaason tuli olla aina vanhempi kokenut vaimoihminen, ei morsiamen ikätoveri, kuten nykyään on tapana. Itä-Suomessa kaaso oli normaalisti morsiamen sukulainen, joka auttoi morsianta lahjojen jaossa ja puki hänet loppuvai-

heessa vaimon päähineeseen. Morsiamen pukijaan turvautuminen on vuosisatoja vanha säätyläisperinteistä tullut tapa. Jossakin päin Suomea morsianta avusti sekä kaaso, että ammattipukija. Kaason tehtävä oli myös seurata morsianta häiden eri vaiheissa, suojella häntä noituudelta ja neuvoa hänelle avioliittotaikoja. Aikanaan oli tärkeää, että kaaso oli naimisissa. Ajateltiin, että mikäli kaaso oli naimaton, hän oli kateellinen hääparille ja yritti pilata heidän onnensa. (Kaivola 1995, 24.)

Bestmanin historia alkaa 200-luvulta, silloin gooteilla oli tapana ryöstää naapurikylistä morsiamia. Ryöstöretkelle aikova sulhanen kertoi aikeistaan kylän ”parhaalle miehelle” ja pyysi häneltä apua. Bestman oli häissä myös vartioimassa, ettei morsianta ryöstettäisi takaisin.

Sulhasen lähiavustaja ennen bestmanin asemaa oli maalaishäissä puhemies. Puhemies- nimitystä ei käytetä kaiketi enää siitä syystä, sillä puhemiehen tärkein tehtävä oli avioliittohankkeen ja kosinnan pohjustaminen. Nykyäänhän sulhanen hoitaa nämä tehtävät ihan itse. Puhemies teki kuitenkin paljon muutakin kuin pelkästään kosi sulhasen puolesta. Hän oli, kuten kaasokin, sulhasen läheinen ystävä, vanhempi arvostettu henkilö. Hääaterialla puhemies istui kunniapaikalla ja aloitti yleensä tanssin morsiamen kanssa. Hääatalossa hän toimi seremonioiden ohjaajana. Oli tavallista, että puhemiehen vaimo toimi kaasona. (Ylönen 2005, 51.)

Häiden soittajat

Soittajat kuuluivat häiden tärkeimpien ammattilaisten joukkoon. Suurissa kruunuhäissä heitä tarvittiin juhlien joka vaiheessa. 1800-luvun maalaishäissä suosittu yhdistelmä oli viulupelimanni tai kaksi ja ehkä lisäksi vielä klaneetinsoittaja. Vuosisadan lopussa alkoi mukaan tulla haitari ja muitakin instrumentteja. Mikäli häät pidettiin jossain muualla kuin kotona, juhlaa säesti usein torvisoittokunta. Entisajalla soittajien palkat maksettiin luonnossa kuten kokkienkin, he saivat osan morsiamen jakelemista vaatteista, hääatalon ruoista, tupakoista ja etenkin oluista

ja viinoista. Aikaa myöten heillekin alettiin kuitenkin maksaa palkka rahana. (Kai-
vola 1995, 26.)

On hyvä miettiä jo etukäteen, millaista musiikkia ja minkälaisen bändin haluaa
häihinsä. Ensimmäiseksi täytyy päättää, millaiseen tarkoitukseen musiikkia tarvi-
taan. Halutaanko musiikilta:

- tunnelmallista taustamusiikkia
- paikallaan seurattavaa esitystä
- ”koko suvun paritanssi” – bändiä
- nuorten musiikkia, esim. DJ:tä

Kun nämä asiat ovat selvillä, on helpompi alkaa miettiä, mistä ja miten oikeanlai-
nen orkesteri löydetään.

Perinteiset suomalaiset häät ovat yleensä tanssihäät, jossa musiikista vastaa
”coverbändi”, joka soittaa musiikkia laidasta laitaan. Bändin laadun varmistami-
seksi se kannattaa varata ohjelmatoimiston kautta. Näin saa paikalle bändin, joka
koostuu ammattilaisista ja voi luottaa siihen, että sopimukset ja aikataulut pitävät.
Etenkin kesähäihin hääbändiä kannattaa lähteä varaamaan jo hyvissä ajoin.

Yleensä bändi soittaa häissä kahdesta kolmeen 45 min kestäväää settiä. Bändiin
kannattaa olla jo hyvissä ajoin ennakkoon yhteydessä ja keskustella kappaleva-
linnoista. Usein ammattibändin valikoimasta löytyy huomattava määrä kappaleita,
joista valita. Perinteisen hääbändin ohjelmistoon kuuluu tanssimusiikki, mutta
mikäli tämä ei miellytä, yhä useammin häissä näkee esiintyvän jazz-
kokoonpanon, reggae-bändin tai vaikkapa big band -orkesterin. Musiikki voi olla
mitä tahansa, mikä miellyttää morsiusparia ja luo juuri sen oikean tunnelman.

Nykyään häissä käytetään paljon DJ- tyyppistä ratkaisua vastaamaan musiikista, mutta usein elävä musiikki nostattaa tunnelman kuitenkin korkeammalle. DJ:n hyviä puolia bändiin verrattuna on kuitenkin edullisuus ja se, että soitettavan musiikin kirjon voi viedä äärimmilleen. Saadaksesi sen mitä haluat, muista olla ajoissa liikkeellä. (Laurila 2009.)

4.3 Hääpöydän antimet ja juomakulttuuri

Suomalaisissa maalaishäissä katettiin pitkille pöydille keskiaikaisten pitojen tapaan leipiä, voita, palvattuja eläinten raajoja, suolakalaa, olutta tuopeissa, viinaa pulloissa, joiden vieressä oli pikarit sekä tuorejuustoja. Häiden edellä oli teuras-tettu, pantu olutta ja leivottu. Ruoat olivat esillä koko hääjuhlan ajan, monesti useita päiviäkin. Niitä vaan lisättiin sitä mukaa, mikäli jokin laji rupesi loppumaan. Sittemmin ruvettiin tarjoamaan kylmien ruokien lisäksi keittoja. Yleisin niistä oli hernerokka, joka säilyi Karjalan kannaksella hääruokana 1900- luvulle asti. Pikkuhiljaa myös puuro yleistyi häiden ruokalistoille, aluksi ohraryynipuuro, sittemmin riisipuuro.

1900- luvun puolella pöydät alettiin peittää lakanoilla, valkeilla liinoilla. Niihin aikoihin myös monenlaiset posliiniastiat ja juomalasit yleistyivät ja kukin ruokalaji sai oman lautasensa ja juoma-astiansa. Länsi- Suomesta alkaen, myöhemmin myös Pietarista päin, alettiin säätyläisten välityksellä omaksua uusia ruokia. Ensi alkuun tällaiset uutuudet kuten laatikkoruoat ja lihapullat, olivat pitoruokia, sittemmin niistä tuli sunnuntairuokia ja lopuksi arkiruokia, kun uudet herkut valtasi-vat alaa. Uudenlaisten ruokien valmistamiseen ja monisatapäisen vierasjoukon ruokkimiseen ei enää talon oman naisväen taidot riittänyt, vaan turvauduttiin pito-kokkeihin. Tästä alkoikin aikakausi, jolloin ruoat alettiin kattamaan noutopöytä, josta jokainen vieras haki itse ruokansa ja asettui sitten pieneen pöytään sitä syömään. (Kaivola 1995, 29.)

Hääjuhlassa ruokailusta vastaa usein pitopalvelu. Ruokailu on häissä olennaisessa osassa, joten siihen kannattaa käyttää aikaa ja vaivaa. Pitopalvelua valitessa kannattaa olla jo hyvissä ajoin liikkeellä. Kesähäitä ajatellen kannattaa pitopalveluun olla yhteydessä ensimmäisen kerran jo vuotta aikaisemmin. Pitopalveluilta kannattaa pyytää tarjouspyyntö sekä kilpailuttaa muutamaa eri pitopalveluyritystä. Valintaa ei kyllä kannata perustaa pelkkään hintaan. Tarjouspyynnön jälkeen pitopalvelu lähestyy asiakasta muutamalla menuvaihtoehdolla, joita voi sitten räätälöidä omien mieltymysten mukaan.

Suomalaisessa hääruokailussa perinteitä kunnioitetaan edelleen, ja harva haluaa häihinsä kovin erikoista ruokaa. Valtaa pitävät edelleen kalat ja karjalanpaistit. Valinnanvaraa löytyy sesonkituotteista, kreikkalaisista herkuista tai vaikkapa hämäläisestä pitopöydästä.

Pitopalvelun kanssa kannattaa tavata myös itse juhlapaikalla. Näin sen takia, että pitopalvelun ammattilainen näkee tilat ja hääpari voi kertoa toiveitaan koristelun ja kattauksen suhteen. Pitopalvelu haluaa suunnitella ruokailun niin, että se sujuu ja sopii päivän muun aikataulun kanssa yhteen.

Ruoan osuus hääbudjetista on yleensä suurin, noin puolet. Hinta on yleensä 25–50 euroa/hlö, mikäli se sisältää pelkän menun (ilman juomia). Asiakas voi tilata myös mahdollisen ”avaimet käteen” – paketin, ja tällöin hinnat ovat 40–50 euron tienoilla henkilöä kohden. Avaimet käteen – pakettiin sisältyy:

- menu (alkuruoka, pääruoka, hääkakku)
- koristeet, vadit ja tarjoiluastiasto
- henkilökunta
- liinat
- kukat
- kynttilät
- somistus

- kuljetusmaksut
- astiat

Trendejä ruokailun ja pitopalvelun suhteen vuonna 2009 ovat tapaspöydät sekä tarjoilijoiden teemapukeutuminen.

Tee ruokailusta tapaus! Ruokaan satsataan todella paljon aikaa, vaivaa ja rahaa, joten siitä kannattaa todella nauttia. Liian usein häissä näkee, että ruokailua pidetään pelkkänä pakollisena pahana, joka täytyy saada kiireesti alta pois. Varaa siis riittävästi aikaa ruokailuun ja siitä nauttimiseen.

Häämenua suunniteltaessa tulee ottaa huomioon aikuisten ja lasten määrä, vuodenaika, tilaisuuden kesto, tarjoilijat ja tilaisuuden luonne. Seisovaan pöytään varataan ruokaa yhtä ruokailijaa kohden yleensä noin 400-500g. Lihan ja ruokaisan salaatin määrä yhtä ruokailijaa kohden on noin 80-100g, vihersalaatin osuus noin 50g. (Helenius 2009.)

Hääkakku

Perinteisten uskomusten mukaan morsiamen piti pitää näppinsä erossa monista eri puuhista. Oman hääpuvun ompeleminen tiesi huonoa onnea, samoin kakun leipominen omiin häihinsä. Mitään todisteita edellä mainituista asioista ei kuitenkaan ole, joten hääkakun kaiketi uskalletaan itse tehdä - mikäli on hyvä ja kokenut leipuri. (Ylönen 2005, 35.)

Hääkakku on ainoa ruokapöydän anti, joka ilmaisee, että kyseessä on nimenomaan häät. Suomalainen hääkakku on korkea, usein monikerroksinen telineeseen koottu kermakakkutyypinen täytekakku, jonka huippua useimmiten koristaa hääparia esittävä nukkepari. Täytekakkuja on leivottu jo 1900-luvun alkupuolella, mutta hääkakku yleistyi vihkiäisissä vasta toisen maailmansodan jälkeen. Hääkakku tilattiin aina konditoriasta, vaikka muut tarjottavat valmistettiin itse.

Jo tuolloin vihkiparin kuului leikata kakusta ensimmäinen pala yhdessä. Kumman käsi oli päällimmäisenä kakkua leikatessa, hän sai vallan määrätä avioliitossa. Hääparin oli tapana syödä kakkua samalta lautaselta. Hääkakun nimitys ja hääkakkuun liittyvät tavat, kuten kakun leikkaaminen yhdessä ja tämän toimituksen valokuvaaminen on saanut alkunsa Englannista, kuten monet nykytavatkin. (Kai-vola 1995, 34 – 36.)

Nykyäänkin hääkakku on usein monikerroksinen ja kauniisti koristeltu, josta hääpari leikkaa yhdessä ensimmäisen palan. Nykyään tornimaisten hääkakkutelineiden tilalle on tullut kaartuvia malleja, tämä johtuu pitkälti siitä, että niihin on helpompi vaihtaa uudet kakut jo syötyjen tilalle. Nykyään vallan avioliitossa saa se, kumpi kerkeää polkasta nopeammin jalalla lattiaa kakkulapion leikatessa hääkakun ensimmäistä siivua.

Leipomo tietää millaiselle henkilömäärälle riittää minkäkin kokoinen kakku, hyvä nyrkkisääntö kuitenkin on, että kakkua kannattaa varata 20 prosenttia enemmän vierasmäärää kohden kuin pääluvun mukainen arvio edellyttää. (Ylönen 2005, 35–37.)

Hääkakku trendejä vuodelle 2009 ovat kulmikkaat muodot, mustavalkoisuus, paljetit, helmikoristelut ja pitsikuviot. Usein hääkakkujen trendit seuraavat hääpukeutumista. Usein kakunkin halutaan olevan tietyn teemaväriin mukainen, mutta tästä hääpari joutuu valitettavasti joskus tinkimään. Kannattaakin muistaa, että hääkakku on hyvänmakuiseksi syötäväksi tarkoitettu ruokailun huipennus. (Leinson 2009.)

Juomakulttuuri

Olut ja viina eivät saaneet loppua entisajan monipäiväisistä häistä, kuten ei nyky-päivän häistäkään. Runsaan alkoholinkäytön seurauksena häissä syntyi usein tappeluja. Miesväki totesikin, ettei häitä pidetty kunnon häinä, mikäli niistä ei

muutamaa mustelmaa kotiinviemiseksi jäänyt. 1800- luvulla viina- ja rahahäissä, jolloin ryyppyjen myyminen oli häiden tärkein ohjelmanumero, tuli maanvaiva tappeluineen ja tappoineen. Myös 1800- luvun Etelä- Pohjanmaan häjyt, puukkojunkkarit, tapasivat käydä häissä kuokkavieraina ainoastaan rähisemässä ja tappeluja hieromassa. Tästä tekivät lopun kuitenkin vuoden 1866 viinan kotipolton kielto, herätys- ja raittiusliike sekä kieltolaki 1919–1932.

Kaikki entisajan maalaishäät eivät kuitenkaan olleet monipäiväisiä ruokapitoja, vaikka sellaisista onkin eniten tietoja. Köyhimmät kävivät vain vihillä, eivätkä pitäneet juhlia laisinkaan. Mikäli kihlajaisissa tai kuulusjuhlissa oli tarjottu vieraille jotakin, saatettiin itse häät jättää viettämättä. 1800- ja 1900- lukujen vaihteessa joko sulhasen tai morsiamen vanhemmat tarjosivat vihkimisen jälkeen kotonaan häävieraille kahvit kahvileipien ja voileipien kera. Tämän jälkeen saatettiin lähteä työväen- tai nuorisoseurantalolle, jossa tanssittiin. (Kaivola 1995, 30 – 33.)

Nykyajan häissä juomat kuuluvat sekä seurusteluun että ruokajuomaksi. Monesti häissä kuluukin juomia suhteellisen paljon. Juomat vievät ison osan hääbudjetistä, siksi kannattaakin pohtia mitä juomia hääjuhlassa tarjoillaan ja kuinka paljon. Usein häissä tarjoillaan seuraavia juomia:

1. Alkujuoma

Yleensä kyseessä on kuohuviini tai samppanja. Tervetuliaisjuoma on yleisimmin kuiva tai puolikuiva. Kannattaa valita maultaan ja alkoholipitoisuudeltaan mielty juoma. Alkoholittomia vaihtoehtoja on syytä varata myös muutamia.

2. Ruokajuomat

- Viinin osuus ruokajuomana on kasvussa
- Perusjuomat, kuten kotikalja, maito, vesi ja mehu
- Vesikarahvit kannattaa laittaa pöytiin

3. Kahvi ja avec (likööri, konjakki)

4. Loppuillanjuomat

- Boolin osuus loppuillan juomana on vähentynyt
- Siideri ja lonkero ovat nousseet kulutuksessa oluen rinnalle

Juomien määrät

Viiniä ruokailulle uskaltaa karkeasti laskea puoli pulloa henkeä kohti. Loppuillan menekkiin vaikuttavatkin sitten monet eri asiat, mm. monelta paikka menee kiinni, onko juhlissa bändi ja juhlaväen rakenne (onko vieraista suuri määrä perheellisiä tai lapsia) vaikuttavat suoraan juoman menekkiin. Karkeasti voidaan kuitenkin laskea yksi pullo mietoa alkoholijuomaa kutakin puolta tuntia kohden mitä juhlaa on jäljellä henkilöä kohden. Yleisimpien juomien menekki häissä:

- Kuohuviiniä 1,5dl/hlö
- ruokajuomaa (viini) 6,7dl/hlö
- alkoholiton ruokajuoma 5-10dl/hlö
- digestiivi 1,5dl/hlö (Leinson 2009.)

4.4 Häälahjojen perinne ja lahjalista

Varhaisempina aikoina talonpoikaishäihin liittyi nykyistä huomattavasti enemmän lahjojen antamista. Kihlalahjaksi sulhanen antoi morsiamelle paitsi sormuksen myös silkkihuivin ja monesti muitakin lahjoja varallisuutensa mukaan. Morsiamen isälle ja puhemiehelle sulhasen tuli antaa viinapullo ja morsiamen äidille pukukangasta. Vanhempina aikoina morsian ei antanut sulhaselle sormusta vaan antoi tälle itse valmistamansa paidan, sukat tai joskus koko vihkkipuvun. Morsiamen tuli myös lahjoittaa sulhasen sukulaisille tai joskus jopa koko häävälle vaatelah-

joja, jotka hän itse oli valmistanut. Tämä tapa oli paikoin käytössä vielä 1920-luvulla. Morsiamen antamia lahjoja kutsuttiin nimellä annit, antimet, lahjat, lahjukset, myymit tai myynit ja kapiot. Myymit, myynit ja kapiot tarkoittivat lisäksi morsiamen myötäjäisiin kuuluvia vaatetavaroita. Morsiamen antimet oli tapana jakaa vasta häiden lopussa: sukkia, paitoja, esiliinoja, lapasia, nenäliinoja ja huiveja, arvokkaimmat lahjat valmistettiin sulhasen äidille ja isälle. Morsianhan siirtyi häiden jälkeen asumaan sulhasen kotiin ja hänen sulhasen perheelle antamat lahjat olivat eräänlainen näyte hänen kädentaidoistaan, mikä oli erittäin tärkeää omavaraisalouden aikaan. (Kaivola 1995, 36 – 37.)

Nykyään hääpari on mahdollisesti asunut jo vuosikausia yhdessä ja näiden vuosien varrella tavaraa on kertynyt kotiin riittävästi eikä lisää enää välttämättä tarvittaisi. Onkin hyvin yleistä, että hääkutsussa on tilinumero, johon hääpari toivoisi vieraiden muistamiset. Myös häämatkarahaston kartuttamisesta kuulee usein. Hääkutsussa saattaa olla myös jonkinlainen toivelista häälahjoista, joita pari toivoo. Näin ollen ei niitä yleisimpiä kattiloita ja pussilakanasettejä tule useita samanlaisia. (Kaivola 1995, 37.)

Lahjatoiveiden esittäminen vieraille on toisille hääpareille itsestään selvyys, kun taas toisten mielestä kiusallista ja ahnetta. Tässä asiassa kannattaa menetellä oman sisäisen äänensä mukaan.

Lahjalistalla on etunsa. Moni vieraista on helpottunut, kun ei tarvitse miettiä päättään puhki mitä veisi lahjaksi. Ei ole myöskään mukavaa todeta hääpaikalla, että viisi muutakin vierasta on tuonut saman lahjaidean kuin itsellä oli. Toisaalta taas vieraat saattavat tuntea painetta ostaa kalliimpaa kuin olivat ajatelleet, tästä syystä onkin tärkeää, että lahjalistalla on erihintaisia lahjavaihtoehtoja. (Ylönen 2005, 46.)

Lahjalista kannattaa laatia hyvissä ajoin ennen kutsujen lähettämistä ja kutsuissa tulisi mainita mistä vieras lahjalistan löytää. Lahjalistan voi laittaa esille internetiin, mutta useilla tavarataloilla on oma lahjalistapalvelunsa, esim. Sokoksen lahjalistapalvelussa lista löytyy sekä internetistä että tavaratalosta. Vieraan on mahdollista hankkia lahja joko tavaratalossa paikanpäällä, puhelimella tilaten tai sähköpostilla. Tavaratalot päivittävät lahjalistaa reaaliajassa, joten päällekkäisiä ostoksia ei pääse tapahtumaan. (Kainulainen 2009.)

4.5 Morsiusparin ja morsiuslasten pukeutuminen

Aikaisemmin oltiin sitä mieltä, että valkoinen häähuppu ja hunttu kuuluivat ainoastaan neitsytmorsiamille, mutta nykyään tällaista ei edes yritetä uskotella. Suurin osa naimisiin menevistä pareista on asunut jo vuosikautia yhdessä ja monilla on jo lapsiakin. Nykyään valkeaa morsiuspukua hunttuineen käytetään enemmänkin perinteen vuoksi, ja ainakin ensimmäistä kertaa vihittäessä se asu on katsottu sopivaksi.

Entisaikaan morsiuspuku ei eronnut tavallisesta juhlapuvusta laisinkaan. Kun morsiamelle hankittiin häihin uusi puku, se pysyi hänen parhaana pukunaan niin kauan kuin se mahtui päälle, minkä jälkeen se annettiin mahdollisesti tyttärelle perinnöksi. Ainoastaan puvun lisänä käytettävät korut, seppel ja kruunu tekivät siitä häähupun. Sääty-yhteiskunnan aikaan oli tarkasti määritelty, mitä materiaaleja ja kuoseja kukin sääty sai käyttää. Aatelis- ja porvarismorsian eivät todellakaan voineet pukeutua samanlaiseen pukuun, vaikka olisivatkin sattuneet olemaan yhtä rikkaita. (Kaivola 1995, 43 – 47.)

Nykyään morsiuspuku on niin sanottu roolipuku, jolle ei suunnitella mitään muuta käyttöä ja joka teetetään, ostetaan tai vuokrataan ainoastaan naimisiinmenoa varten. Suosituin häähuppu oli 1980-luvulla prinsessamallinen, kapeavyötäröinen,

puhviihainen ja runsaasti koristeltu valkea pitkä puku, johon kuului hunttu, hiuskoristeita ja ehdottomasti kukkakimppu. Tällainen romanttinen häämuoti sai alkunsa luultavasti Englannin prinssi Charlesin ja Dianan avioitumisesta kaikkine hörhelöineen ja seremonioineen.

Suomalainen morsian kunnioittaa edelleen perinteitä valitessaan itselleen unelmiensa häöpukua. On yleistä, että lähes jokainen morsian haluaa pitää pukunsa salassa aina kirkkoon asti. Päivä prinsessana on jokaisen pikkutyön haave ja usein sen romanttisen unelman näkee pukua valitessa. Suomalaiseen herkkyyteen ja puhtauteen istuu puhtaan valkoista paremmin luonnonvalkoinen morsius-silkki ja satiini. Morsiuspuvun linjat ovat nykyään selkeät, vaikkakin loisteliaat häät kokivat selkeän renessanssin 1990-luvulla. Perinteisesti häöpuku on peittänyt olkapäät ainakin kirkossa, mutta nykyään sekään ei ole enää välttämätöntä. Morsiamen pää on usein verhoiltu tiaralla, hunnulla tai seppeleellä, mutta myös pelkkä kukkakoriste voi olla kaunis niin pitkissä kuin lyhyissäkin hiuksissa. (Kaivola 1995, 41–42.)

Jotakin vanhaa, jotakin uutta

Vuonna 1944 painettu morsiamen kirja kertoo, että morsiuspuvuissa pitäisi olla jotakin vanhaa, jotakin uutta, jotakin sinistä ja jotakin lainattua. Nykyäänkin tapooppaamme kertovat, että näitä kyseistä neljää asiaa tulisi morsiamen päältä löytyä. Vanhin perinne on värillä sininen. Sininen on uskollisuuden ja ikuisen rakkauten väri. Tietoja siitä, että morsiuspuvussa tulisi olla jotain lainattua, on peräisin Englannista jo 1860-luvulta saakka. Englannin kuningatar Elisabeth kuulemma käytti omissa häissään äidiltään lainaamaansa timanttitarraa. Usein lainattua oli myös morsiushuntu tai koru. (Kaivola 1995, 48 – 49.)

Vanha kuvastaa jatkuvuutta, uusi tulevaisuutta, lainattu onnellisuutta ja sininen uskollisuutta ja rakkautta. Sinisen alkuperä tässä yhteydessä liittyy juutalaiseen historiaan, jossa varhaisina raamatullisina aikoina puhtauden ja viattomuus-

den symboli oli sininen, eikä valkoinen kuten nykyään. Lantin kengässä sanotaan tuovan varallisuutta. (Hintsanen 2007.)

Sulhasen pukeutuminen

Sulhasen hääasuun ei liity niin paljon odotuksia kuin morsiamen pukeutumiseen. Mikäli sulhanen ei hanki smokkia häihinsä, tavallinen tumma ja kesällä vaaleakin puku käy. Kukka rinnassa riittää erottamaan hänet miespuolisten häävieraiden joukosta. Yleisin rintakukka oli 1930-luvulla valkea neilikka. On muuten sattumaa, ettei nykyään ole käytössä morsiuskimpun sijaan sulhaskimppu, sillä 1700-luvun ranskalaisissa muotikuvissa juuri sulhasella oli kukkakimppu kädessään ja morsiamella ainoastaan kukkakoristeita puvussaan.

Entisajan sulhanen pukeutui häihinsä parhaaseen pukuunsa, johon kuului morsiamen ompelema paita. Säätyläissulhasilla oli tapana pukeutua 1800-luvun loppupuolella sotilas- tai siviiliunivormuun, mikäli heillä sellainen oli, sillä se oli merkki virka-aseman saavuttamisesta ja vakavaraisuudesta. Pelkkä frakki tai bonsuuri vihjasi yhteiskunnallisen aseman alhaisuuteen.

Nykyään miesten juhlapukeutuminen on muuttunut yhä monipuolisemmaksi, myös miehet haluavat pukeutua häihinsä persoonallisemmin ja juhlavammin. Tästä syystä yhä useammin frakki tai saketti korvaa perinteisen tumman puvun. Miesten juhlapukuvaihtoehtoja ovat:

1. Frakki

Frakkiin kuuluu musta, takaa pitkä hännystakki. Takin alla kuuluu olla valkoinen pystykaulusinen frakkipaita. Normaalisti frakin kanssa käytetään valkoista solmuketta ja samanväristä taskuliinaa. Taskuliinan vaihtoehtona voi käyttää kukkaviehetä, joka sointuu morsiamen kimpun kanssa. Tällöin taskuliina jätetään pois. Frakkiin kuuluvat mustat housut, joiden sivusaumoissa kulkee mustat silkkinauhat ja lahkeet ovat kääntämättömät. Frakin kanssa käytetään kiiltonahkakenkiä.

2. Saketti

Saketti on hieman frakin kaltainen puku, mutta etiketti saketin suhteen ei ole niin tarkka. Saketissa on hännystakki, joka on edestä hieman pyöristetty ja jota pidetään virallisen osuuden ajan kiinni. Sakettihousut ovat mustaharmaa-raidalliset. Saketin kanssa käytettävä paita on valkoinen, mutta muiden asusteiden värit ovat vapaammin valittavissa.

3. Smokki

Smokki ei ole Suomessa kovinkaan perinteinen hääasu. Smokkiin kuuluu musta takki, jossa kauluskäänteet ovat silkkiset. Smokkitakki voi olla väriltään myös valkoinen. Smokkihousut ovat mustat ja niiden sivusaumoissa kulkevat mustat silkinauhut. Smokin kanssa käytetään smokkivyötä ja solmuketta, joiden tulisi olla väriltään yhdenmukaiset.

4. Tumma puku

Tumman puvun hyviä puolia ovat sen mahdollisuudet. Sulhanen voi rakentaa oman maun mukaisen kokonaisuuden, esimerkiksi paidan värin voi valita mielenensä mukaisesti, on kuitenkin hyvä muistaa, että valkoinen korostaa juhlavuutta. Korostevärit kannattaakin jättää liiviin, taskuliinaa, plastroniin ja solmioon.

5. Bonjourpuku

Bonjourpuku on lyönyt itsensä läpi Suomessa viimeisen 3 - 4 vuoden aikana. Bonjourpuvun hyviä puolia on se, että takin saa useissa eri väreissä. Näin sulhanen pystyy korostamaan omaa tyyliään ja häiden luonnetta. Bonjourpuvun takki on tumman puvun takin kaltainen, ainoastaan pidempi. Bonjourpuvun kanssa käytetty paita on yleisesti ottaen valkoinen, mutta muuten värit ja kuosit ovat täysin sulhasen mieltymysten varassa.

Perinteisesti sulhasen pukuun kuuluu:

- takki
- juhlapaita
- liivi
- solmuke
- taskuliina tai kukkaviehe
- kalvosinnapit
- henkselit
- housut
- kengät
- pitkävartiset mustat sukat (Jäntti 2009.)

Morsiuslasten pukeutuminen

Morsiuslapset ovat yleensä 4 - 14-vuotiaita, 1 - 3 morsiuslasta on sopiva määrä. Morsiuslasten puvunhankintaa ei kannata jättää viimeinkin, toimitusajat ovat aivan yhtä pitkät kuin häypukujenkin. Morsiustyttöjen puvuissa vaikuttavat samat muodit kuin aikuisten häamuodissakin. Morsiustytöille haetaan yleensä samanhenkistä mekkoa kuin morsiamellakin. Suomessa morsiustyttömuoti on pääasiallisesti tyylikästä ja eleganttia. Mikäli mielii saada harvinaisempia kokoja, kannattaa olla ajoissa liikkeellä. Alle 80cm puvuissa on rajoitetusti valikoimaa, myös varhaisnuorten 150-170cm puvuissa valikoima on vähäinen. Budjettia suunniteltaessa kannattaa huomioida, että heille joutuu hyvin usein ottamaan aikuisten mallin.

Morsiuslasten pukuihin varataan yleensä hieman kasvuvaraa, riippuen siitä kuinka pitkän ajan päästä häät ovat. Viimeiset korjaukset kannattaa kuitenkin tehdä vasta kuukautta ennen häitä.

Morsiuslapset puetaan yleensä morsiusparin toiveiden mukaisesti, joten vastuu morsiuslasten vaatetuksesta on hääparilla. Tapana on ollut, että hääpari kustantaa morsiuslasten vaatteet. (Jäntti 2009.)

5 HÄÄJUHLAN JÄLKEEN

5.1 Häyö ja huomenlahja

Häyön merkitys on muuttunut viime vuosina, sillä nykyään parit ovat asuneet jo vuosia yhdessä ennen avioliiton solmimista. Häyöhön kannattaa kuitenkin panna, sillä mikään ei ole arkisempaa kuin herätä kotoaan häiden jälkeisenä aamuna.

Häyövaihtoehtoja:

- kartano
- hotelli (monissa hotelleissa hääpaketteja)
- mökki
- huvila
- kylpylä
- erikoisuuksia: lumilinna, yöpyminen ulkona, purjelaiva

Häyön muistilista:

- varaa ajoissa. Kuka varaa?
- kuljetusmahdollisuus häyöpaikalle
- hanki alusvaatteet
- huomenlahja
- pakkaaminen

Kaasolla ja parin muilla ystävillä on ollut tapana häiritä parin häyönviettoa pienellä kiusanteolla. Vuoteeseen voi laittaa vaikkapa leivänmurusia. Näin tuore aviopari joutuu keksimään vuoteessa muuta tekemistä kuin nukkumisen.

Perinteisiin on kuulunut, että sulhanen ja morsian antavat toisilleen häätjuhlan jälkeisenä aamuna huomenlahjan. Ennen ainoastaan sulhanen antoi sellaisen vaimolleen, mutta nykyään molemmat voivat antaa lahjan toisilleen rakkautensa merkiksi. Huomenlahja voi olla mikä tahansa, kunhan se ilahduttaa vastaanottajaa. (Ylönen 2005, 114–116).

Aiemmin huomenlahja saattoi olla mm. lehmä, torppa, astioita tai rahaa. Nykyään huomenlahja on usein koru tai kello. Huomenlahjalla ei ole mitään syvällisempää merkitystä, ainoastaan se että aviopuolisot haluavat antaa toisilleen lahjan juuri alkaneen avioliiton kunniaksi. Ennen aikaan huomenlahjan tarkoitus oli kuitenkin turvata vaimon toimeentulo mahdollisen leskeksi tulon jälkeen. Huomenlahjan antaminen oli jopa säädetty lailla. Toisaalta huomenlahjaa pidettiin myös korvauksena neitsyyden menettämisestä. Kun aviopuolisot saivat avio-oikeuden toistensa omaisuuteen, huomenlahja menetti merkityksensä. Silti se on jäänyt kauniiksi perinteeksi, jolla voi muistaa tuoretta aviopuolisoaan ensimmäisenä yhteisenä aamuna. (Wikipedia 2007.)

5.2 Häätmatka ennen ja nyt

Talonpoikaistapoihin häätmatkat eivät ole koskaan kuuluneet. Joissakin suomalaisissa maalaishääkuvauksissa voi lukea häätmatkasta, mutta sillä tarkoitetaan morsiuissaattueen matkaa morsiamen kotoa sulhasen kotiin. Eräänlainen häätmatka oli kihlojen ostoreissu, jolla sulhanen kävi varhempina aikoina yksin. Kuitenkin 1800–1900 luvun vaihteessa, Pohjanmaalla jo aiemminkin morsian pääsi

kihlamarkkinoille mukaan.

Herrasväen häämatkoista on kuitenkin tietoja 1800-luvulta lähtien, jotka yleisimmin olivat sukulaisvierailuja. Vuonna 1933 ilmestynyt morsiamen kirja suosittelee vastaviihityille häämatkan kohteeksi pientä kotimaanreissua, talvella hiihtämään Puijolle tai Punkaharjulle ja kesällä Kolille, Oulun koskille, Petsamoon, Valamoon tai ostosreissulle Helsinkiin.

Halvat seuramatkat yleistyivät 1960-luvun loppupuolella. Kenelle tahansa aukeni mahdollisuus tehdä vuosittain yksi tai useampi ulkomaanmatka. Oli helppoa sovittaa lomamatka häiden jälkeen ja kutsua sitä häämatkaksi. Vuonna 1994 ilmestynyt hääopas kertoo, että häämatkalle lähteminen ja häämatkan kohde riippuu täysin hääparin mieltymyksistä ja mahdollisuuksista. Mikä tahansa häiden jälkeinen ensimmäinen matka käy häämatkasta, kunhan se täyttää kaksi ehtoa: pari lähtee matkalle kahdestaan ja matkan kohde on tavallisesti ainoastaan heidän tiedossaan. (Kaivola 1995, 57 – 59.)

Nykyään häämatkaan tuhlataan aikaa sekä rahaa huomattavasti enemmän kuin ennen. Nykyajan kuherruskuukausi kestää kahdesta kolmeen viikkoon ja häämatkan kohteeksi valikoituu jokin romanttinen kohde. Arjesta irtautumista ja avio-
liiton juhlistamista auttavat hyvin toimivat palvelut, hyvä ruoka, kiireettömyys ja miellyttävä, rauhallinen ympäristö. Ripaus luksusta ja eksotiikkaa kuuluu monen mielestä täydelliseen häämatkaan. Jostakin syystä häämatkan suosituimmiksi kohteiksi ovat vakiintuneet pitkähköet rantalomat trooppisissa kohteissa.

On makuasia milloin häämatkalle lähdetään. Jotkut parit haluavat lähteä suoraan hääjuhlasta, toiset taas parin päivän viiveellä tai kokonaan muuna ajankohtana, häähumun laskeuduttua. (O'Hara 2007.)

5.3 Kiitoskortin lähettäminen ja avioliiton hoitaminen

Kiitoskorttien lähettämisen aika on kolme tai neljä viikkoa häiden jälkeen. Mikäli vieraita on ollut paljon, lähetetään kaikille samansisältöinen painettu kiitos. Kiitoskortissa voi noudattaa samaa teemaa, väriä tai koristelua kuin kutsukortissa. Kiitoskortissa on usein hääparin kuva, mutta se ei kuitenkaan ole välttämättömyys.

Kortti on muistettava lähettää myös heille, jotka eivät päässeet osallistumaan hääjuhlaan, mutta muistivat kuitenkin lahjalla. Huomaavainen pariskunta kiittää myös pappia kiitoskortilla. (Ylönen 2005, 118.)

Kaikki onnelliset pariskunnat tietävät, että avioliittoa pitää hoivata, se ei kukoista itseksensä. Kaikista asioista pitää puhua, rakkautta tulee tunnustaa ja osoittaa hellyyttä. Häpäivien juhliminen on mitä parhain tapa vahvistaa liittoa ja menneitä. Juhlinta voi rajoittaa kukkiin, hyvään ruokaan ja viiniin, lahjat eivät ole pakollisia. Niitäkin voi tuki antaa. Perinteenä on ollut, että annetaan jotain häpäivän materiaaliin liittyvää, esimerkiksi puuhäissä jotakin puusta valmistettua.

”Rakas, kiitos sinulle vuosista näistä, pitkä matka on jo kuljettu häistä.

On matkalla sattunut kaikenmoista, vaan kumppania en ottaisi toista.”
(Aalto 1999, 460–462.)

6 POHDINTA

Itse opin opinnäytetyötä tehdessäni paljon uusia asioita etenkin häiden historias- ta. Oli mielenkiintoista ottaa ensin selvää historiasta ja siitä, mistä eri asiat ovat saaneet alkunsa ja sen jälkeen alkaa etsiä tietoa nykyajan häätavoista ja vertail- la, kuinka asiat ovat mahdollisesti muuttuneet. Jotkin asiat olivat muuttuneet pal- jonkin, osa taas ei juuri lainkaan.

Kosintatavat ovat ajan saatossa muuttuneet kaiketi eniten. Ennen puhemies hoiti kosinnan, ja sulhanen oli ainoastaan näyttöinä paikalla. Huvittavaa kuitenkin on, että kosiessa sulhasen läsnäolo ei ollut edes välttämätöntä. Ennen taloudellisiin seikkoihin kiinnitettiin nykyistä enemmän huomiota. Naisen käden pyytäminen oli ennen pakollista. Nykyään tätä tapaa enää harvemmin käytetään, ja mikäli käyte- tään, niin vain kohteliaisuussyistä. Nykyään naimisiinmenosta keskustellaan ja siitä päätetään yhdessä, ja tästä syystä monet naiset ovat jääneet kaipaamaan ns. oikeaa kosintaa.

Itse häät ovat kokeneet suuren muutoksen, sillä ennen ne olivat kaksipuolisia. Morsiamen ja sulhasen kotona vietettiin kummassakin omat juhlat omien vierai- den kesken. Suunta on kuitenkin koko ajan ollut yksipuolisia häitä kohti. Juhani- nushäät, jotka ennen olivat käsité, on joutunut luovuttamaan paikkansa heinä- ja elokuulle.

Entisaikaan hääpuku ei ollut normaalia juhlapukua kummempi, ja ainoastaan ko- rut, sepele ja kruunu tekivät siitä hääpuvun. Oli yleistä, että äiti ja tyttö vihittiin samalla puvulla. Nykyään hääpuku on ns. rooliasu, jolle ei suunnitella mitään muuta käyttöä kuin naimisiinmeno. Juuri tämän takia vuokrapuvun suosio on kasvanut morsiamien keskuudessa. Enää harvoin kuulee, että tämän päivän morsian astelisi alttarille äitinsä vanhassa hääpuvussa.

Voidaan karkeasti sanoa, että isojen häiden, joihin tulee siis useita kymmeniä vieraita, suunnittelu kannattaa aloittaa noin vuotta aikaisemmin, etenkin jos vihkiminen tapahtuu kesällä. Häiden järjestäminen vaatii pitkäjänteistä työtä itse hääparilta sekä muilta mukana oliloilta. On iso työ ottaa asioista selvää ja pyydellä esimerkiksi tarjouksia eri pitopalveluilta. Usein kuitenkin kova työ palkitaan, sillä asioista kannattaa ottaa selvyys, jotta lopputuloksesta saadaan halutunlainen. Suunnittelulla on häiden järjestämisessä todella iso rooli. Koko hääprosessi pitää osata miettiä valmiiksi vieraslistasta koristeluun sekä aina kiitoskortin lähettämiseen saakka.

Oman häjäjuhlan suunnittelu kannattaa aloittaa miettimällä vieraiden määrää ja vihkimisajankohtaa. Kun nämä asiat ovat selvillä, voidaan lähteä kartoittamaan potentiaalisia juhlatiloja ja varata vihkikirkko. Nämä kannattaa tehdä noin vuotta ennen itse juhlapäivää. Sen jälkeen kannattaa lähteä miettimään, mitä tarjoiluja juhlaan halutaan, valmistetaanko ne itse vai tilataanko pitopalvelulta. Varmistaakseen parhaan mahdollisen laadun, kannattaa tässäkin asiassa olla hyvissä ajoin liikkeellä. Tämän jälkeen kannattaa alkaa miettiä häiden mahdollista teemaa, jonka ympärille koristeet ja kutsut tehdään. Teema helpottaa edellä mainittujen asioiden suunnittelua. Hääpuvun, vuokratun tai ostetun, etsintä kannattaa myös aloittaa hyvissä ajoin, etenkin jos puku aiotaan teettää ompelijalla alusta loppuun. Kutsujen ja juhlapaikan koristeiden suunnittelu ja tekeminen on hyvä aloittaa puolta vuotta aikaisemmin kiireen välttämiseksi, ainakin jos teko vaatii paljon askartelua. Tämän jälkeen morsiusparin kannattaa aloittaa yhdessä bestmanin ja kaason kanssa häiden ohjelmanumeroiden miettiminen. Ohjelma ei ole kuitenkaan välttämätöntä mikäli hääpari ei sellaista häihinsä halua.

Vihkisormukset on syytä hankkia kolmea kuukautta aikaisemmin, ainakin mikäli mielih jotain erikoisempaa. Tämän jälkeen ovat sitten vuorossa vuokrapuvun varaaminen ja kutsukorttien sekä ohjelmalehtisten valmiiksi työstäminen. Paria kuukautta ennen itse häjäjuhlaa tulee suorittaa avioliiton esteiden tutkinta ja postittaa kutsut sekä hankkia huomenlahja ja kaason sekä bestmanin lahjat.

Paria viikkoa aikaisemmin on hyvä varmistaa pitopalvelulle häiden tarkka henkilömäärä sekä harjoitella häävalssia, mikäli se harjoitusta kaipaa. Häiden aattona täytyy koristella juhlapaikka ja valmistauduttava koittavaan juhlaan niin henkisesti kuin fyysisestikin. Juhla-aamuna haetaan kukat ja käydään kampaajalla sekä häämeikissä. Hääpukuun on syytä pukeutua hyvissä ajoin. Hääkuvassa voi käydä joko ennen tai jälkeen vihkimisen. Kaiken työn ja stressaamisen jälkeen pitää muistaa nauttia ikimuistoisesta ja ainutkertaisesta juhlapäivästä.

Häät ovat kokeneet niin muodin kuin itse hääjuhlankin osalta vuosikymmenien saatossa monenlaisia aikakausia, johon ovat vaikutteensa antaneet mm. taloudellinen tilanne ja häiden muuttuminen muoti-ilmiönä. Häiden kulta-aikaa määrällisesti oli 1970-luku lamasta huolimatta. 1970–1979 välisenä aikana Suomessa solmittiin 337 092 avioliittoa, kun taas vuosien 2000–2007 välisenä aikana avioliittoon on solmittu 220 122 paria. Avioliittojen määrä on taas kasvussa. Tilastokeskuksen mukaan Suomessa solmittiin vuonna 2008 yli 31 000 avioliittoa, mikä on noin 1 500 enemmän kuin edellisenä vuonna. Suomalaiset hakeutuvat taas perinteiden pariin ja avioliitosta on tullut muoti-ilmiö. Avioliiton traditio luo turvaa levottomassa maailmassa. Tällä hetkellä suomalaiset elävät hyvin pitkälti uuden ajan ja tradition välimaastossa, ja mietitään mikä on oikein ja mikä väärin. Avioliitto on traditio ja perinne ja ajatellaan että avioliiton kautta saadaan elämänohjeita ja ”selkärankaa” omalle elämälle.

Nähtäväksi jää kuinka tämän hetkinen taantuma ja laman uhka vaikuttavat 2000-luvunlopun avioliittojen määriin vai päästäänkö jopa 1970-luvun kultaiselle tasolle.

LÄHTEET

Aalto S. 1999. Suuri perinne kirja.

Kaivola T. 1995. Kahden kauppa. Juhlatietoa, kuvia ja kertomuksia suomalaisista häistä. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 1995. Jyväskylä: Gummerus

Lukkarinen J. 1933. Suomalaisten naimatapoja. Aineksia suomalaisten kansojen avioliiton historiaan. Helsinki, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 1933.

Ylönen M. ja P. 2005. Meillä on häät. Opas häiden suunnitteluun. Helsinki : Helmi, 2005.

Avioliiton edellytykset nykyään. Viitattu 6.9.2007.

[Http://www.evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/DD9DF26C990EE54CC225708400437210?OpenDocument&lang=FI](http://www.evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/DD9DF26C990EE54CC225708400437210?OpenDocument&lang=FI)

Helenius, U-M. 2009. Pitopalvelua suunniteltaessa huomioitavat asiat ja nykytrendit. Viitattu 13.2.2009.

[Http://www.sub.fi/ohjelmat/sivusto.shtml/meidan_haat/jaksot_2?779631](http://www.sub.fi/ohjelmat/sivusto.shtml/meidan_haat/jaksot_2?779631)

Hintsanen, P. 2007. Monilla nykyhäihin liittyvillä tavoilla on juuret historiassa. Viitattu 6.9.2007. [Http://www.coloria.net/kulttuurit/haat.htm](http://www.coloria.net/kulttuurit/haat.htm)

Huomenlahjan määritelmä. 2007. Wikipedian sivustolta. Viitattu 8.12.2008. [Http://fi.wikipedia.org/wiki/Huomenlahja](http://fi.wikipedia.org/wiki/Huomenlahja)

Jäntti, M. 2009. Miesten juhlapukeutuminen ja nykypäivän trendit. Viitattu 13.2.2009.

[Http://www.sub.fi/ohjelmat/sivusto.shtml/meidan_haat/jaksot_5?798067](http://www.sub.fi/ohjelmat/sivusto.shtml/meidan_haat/jaksot_5?798067)

Jäntti, M. 2009. Morsiuslasten juhlapukeutuminen. Viitattu 7.2.2009.

[Http://www.sub.fi/ohjelmat/sivusto.shtml/meidan_haat/jaksot_4?793703](http://www.sub.fi/ohjelmat/sivusto.shtml/meidan_haat/jaksot_4?793703)

Kainulainen, J. 2009. Häälahjalistan laadinta vieraille. Viitattu 20.3.2009. http://www.sub.fi/ohjelmat/sivusto.shtml/meidan_haat/jaksot_10?838470

Laurila, K. 2007. Kosinnan ja kihlauksen nykyaikaa ja kihlasormus. Viitattu 6.9.2007. [Http://www.naimisiin.info/haaopas/kihlaus.html](http://www.naimisiin.info/haaopas/kihlaus.html)

Laurila, K. 2006. Kuka vastaa häiden musiikista?. Viitattu 1.9.2007.

[Http://www.naimisiin.info/haaopas/kihlaus.html](http://www.naimisiin.info/haaopas/kihlaus.html)

Leinson, D. 2009. Hääkakun perinteet ja nykytrendit ja juomatarjoilu. Viitattu 2.2.2009. [Http://www.sub.fi/ohjelmat/sivusto.shtml/meidan_haat/jaksot_1?774436](http://www.sub.fi/ohjelmat/sivusto.shtml/meidan_haat/jaksot_1?774436)

Morsiamen ja sulhasen hääasujen valinta. Viitattu 30.10.2007.
[Http://www.dlc.fi/~riksu/morsu.htm](http://www.dlc.fi/~riksu/morsu.htm)

Motari, P., Gustaffson, A., Sitolahti, S. 2009. Yleistä hääkukista ja hääkukkien valintaan vaikuttavat asiat. Viitattu 2.2.2009.
[Http://www.sub.fi/ohjelmat/sivusto.shtml/meidan_haat/jaksot_3?789336](http://www.sub.fi/ohjelmat/sivusto.shtml/meidan_haat/jaksot_3?789336)

O'Hara, G. 2007. Nykyajan häämatkakohteen valintaperusteet ja ajankohta. Viitattu 6.9.2007. [Http://www.naimakaupat.com/haaopas/jalkeen/matka_nyt.php](http://www.naimakaupat.com/haaopas/jalkeen/matka_nyt.php)

LIITTEET

Liite 1. Juhlaohjesääntö

Tässä vähän ohjetta meidän hääpäivää silmällä pitäen. Kaikkia asioita ei kannata aivan tosissaan ottaa – ennemmin olisi hyvä olla pilke silmäkulmassa tätä lukies-
sa. Silti juhlaväen olisi hyvä painaa pykälät mieleen. Jos joku pykälää jollakin ta-
valla rikkoo, niin ei siitä kuitenkaan ketään millään tavalla rangaista.

1§ Häiden yleiset käyttäytymisohjeet

Meidän häissä on tarkoitus pitää hauskaa yhdessä. Hymyilemistä ja nauramista voi vaikka harjoitella etukäteen kotona tai muissa juhlissa. Ja meidän häitähän saa juhlaa vaikka seuraavaan aamuun asti.

2§ Häiden luottamustoimet

Sulhasen bestmannina toimii herra Timo Kaltiainen ja morsiamen kaasona neiti Meiju Hirvonen. Toivotetaan heille onnea ja menestystä tehtävissään.

3§ Esiintyminen kirkossa

Kirkossa esiinnyttäköön kaikella vakavuudella ja siihen liittyvällä hartaudella. Juh-
laväki saapukoon paikalle ajoissa. Mikäli juhlija huomaa olevansa myöhässä tahi
väärässä kirkossa, välttäköön hän suuriäänistä asiasta valittamista. Morsiamen
sukulaiset ja ystävät istukoot kirkon vasemmalla puolella, sulhasen oikealla. Lat-
tialla istumista ja virsikirjahyllyyn nojaamista välttätäköön toimituksen aikana. Rii-
siä ei sovi ropeltaa ennen aikojaan.

4§ Hääparin lahjonta

Juhlien järjestämisen ideana ei ole hääparin lahjominen, vaan meidän ikimuistoi-
sen päivän juhlistaminen. Jos nyt haluaa hääparia jollakin tavalla muistaa, niin
hääparin ylin toive on, että muistamiset kilahtaisivat häälahjarahastoon. Näin

hääpari voisi arkeen palattuaan hankkia kunnollisen aviovuoteen ja säästyisi useiden samanlaisten leivänpaahtimien tahi kyseenalaisten posliiniesineiden saamiselta.

5§ Einehtiminen

Mikäli juhlija kärsii ruoka-aineallergioista, siitä olisi hyvä kertoa ilmoittautumisen yhteydessä. Tämä ihan vaan sen takia, jottei vessoihin tartte laittaa jonotusnume-rolappuja. Morsiuspari ja heidän vanhempansa ottavat ruokaa ensin. Vatsaa ei sovi täyttää pääruokapöydässä, jotta hääkakkullekin jää tilaa. Ehtoommalla on tarjolla myös pientä iltapalaa.

6§ Nestemäiset päihdykkeet

Ehtoommalla juhlassa on tarjolla aikuisille juhlijoille boolia ja sahtia. Juhlapaikalla ei ole baaritiskiä tahi mitään, mihin juhlija voisi tuhlata rahojaan. Omien juomien nautiskelu on kuitenkin juhlapaikalla sallittua, joten jokainen halukas voi tuoda mukanaan tarpeellisen terästyksen. Taskumattia ei kuitenkaan sovi romplata ennen aikojaan.

7§ Musiikki ja tanssiminen

Häihin tulee orkesteri soittamaan ja viihdyttämään juhlaväkeä. Me taidetaan kokeilla sitä häävalssia, mutta sen enempää me ei vielä uskalleta luvata. Häävalssin jälkeen me kehotetaan niin aikuisia kuin lapsiakin tanssimaan tahi ainakin liikehtimään iloisesti musiikin tahdissa.

8§ Majoittuminen

Juhlaväen on mahdollista majoittua paikanpäällä Lauttamäen perinnetilan aitoissa tahi sitten omassa teltassa, asuntovaunussa tahi – autossa. Aittapaikkoja on rajoitetusti, joten ilmoittautuminen kannattaa hoitaa ajoissa, mikäli mieli saada mukavan yösjän. Majoitusvaraukset morsiamelta puh. 040 123 4567. Perinnetila veloittaa juhlijaa yöpymisestä 25–30€ sisältäen liinavaatteet ja aamupalan.

Toivotamme juhlaväelle oikein riemukasta tulevaa hääjuhlaa!

Liite 2. Avioliiton merkkivuodet

Merkkivuodet	Avioliittovuodet
Paperihäät	1
Pumpulihäät	2
Nahkahäät	3
Keramiikkahäät	4
Puuhäät	5
Sokerihäät	6
Villahäät	7
Kumihäät	8
Pellavahäät	9
Tinahäät	10
Teräshäät	11
Silkkihäät	12
Pitsihäät	13
Norsunluuhäät	14
Kristallihäät	15
Pronssihäät	20
Hopeahäät	25
Helmihäät	30
Korallihäät	35
Rubiinihäät	40
Safiirihäät	45
Kultahäät	50
Smaragdihäät	55
Timanttihäät	60
Kruununtimanttihäät	65
Rautahäät	70
Briljanttihäät	75 (Aalto 1999, 460)